

**KÉK – SZIGET ÓVODA
ÉS SZOCIÁLIS ÉTKEZTETÉS
NÉPHAGYOMÁNYŐRZŐ ÓVODAI
PROGRAMJA**

2017.09.01.

TARTALOMJEGYZÉK

I.	AZ ÓVODA ADATAI.....	5
II.	BEVEZETŐ.....	9
	Helyzetelemzés.....	10
III.	AZ ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI.....	12
IV.	ÖNKÉPÜNK, IDENTITÁSUNK, JÖVŐKÉPÜNK	14
	1. Óvodakép.....	14
	2. Gyermekkép	14
	3. Pedagóguskép.....	15
V.	PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK CÉLJA, FELADATA.....	16
	1. Egyéni fejlődés, fejlesztés kimutatása.....	16
	2. Partneri elégedettség, a pedagógiai program beválása.....	16
	3. Magas színvonalú szakmai munka.....	16
	4. Hátrányos Helyzetű (HH) és Halmozottan Hátrányos Helyzetű (HHH) gyermekek hátrány kompenzálása.....	17
	5. Tehetségígéretes gyermekek felfedezése.....	18
	6. Sajátos Nevelési Igényű gyermekek integrációja.....	19
VI.	AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA, FELADATAI	22
	1. Az egészséges életmód kialakítása.....	23
	➤ Gondozás.....	23
	➤ Étkezés, táplálkozás	23
	➤ Pihenés, öltözködés	24
	➤ Baleset megelőzés	24
	➤ Mentálhigiénés nevelés	25
	2. Az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés.....	27
	1. Érzelmi és erkölcsi nevelés	27
	2. Közösségi nevelés.....	29
	3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	30
	➤ Anyanyelvi nevelés	30
	➤ Értelmi fejlesztés és nevelés.....	31
VII.	AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	33
	1. Személyi feltételek	33
	2. Tárgyi feltételek	35
	3. A gyermeki tevékenységek tervezése	35
	➤ Heti rend	36
	➤ Napirend	37
	➤ Hagyományőrző szemléletű tervezés	38
	➤ Óvodai dokumentumok	46
	❖ Az óvodavezető éves munkaterve	46
	❖ Csoportnapló.....	46

❖ A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció	47
❖ Felvételi és mulasztási napló	47
4. Az óvoda kapcsolatai	48
➤ Óvoda – család	48
➤ Óvoda – iskola.....	52
➤ Óvodánk egyéb kapcsolatai.....	53
VIII. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ	
   ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI.....	55
1. Játék.....	55
2. Verselés, mesélés	61
3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	64
4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	69
5. Mozgás	72
6. Külső világ tevékeny megismerése – matematika	76
7. Munka jellegű tevékenységek	80
8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	82
IX. ÜNNEPEK – ÜNNEPÉLYEK	86
X. SPECIÁLIS FELADATAINK.....	87
➤ Esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések	87
➤ Egészségnevelés.....	88
➤ Gyermekvédelmi feladatok	90
XI. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	92
XII. INGYENES ÉS TÉRÍTÉSES SZOLGÁLTATÁSOK.....	94
XIII. A PROGRAM BEVÁLÁSÁNAK RENDSZERE.....	95
XIV. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	96
1. A program hatálya.....	96
2. A program nyilvánossága.....	96
3. Legitimációs záradék	97
XV. Mellékletek	
➤ Eszközjegyzék	
➤ Alapító Okirat	

**Óvodás korban magyar mivoltunk épületének
mintegy földalatti alapjait kell leraknunk.
Minél mélyebbre épül a fundamentum,
annál szilárdabb lesz az épület.”**

- *Kodály Zoltán* –

I. AZ ÓVODA ADATAI

Az alapító okiratban foglaltak részletezése és egyéb- a szerv költségvetési szervként való működéséből fakadó- szabályozások

1.A költségvetési szerv megnevezése, székhelye, telephelye

- A költségvetési szerv neve: **Kék - Sziget Óvoda és Szociális Étkeztetés**

- OM azonosító: **202590**

- A költségvetési szerv székhelye: **6332, Uszód Deák. F. u. 6.**

- A költségvetési szerv telephelyei:

	Telephely megnevezése	Telephely címe
1	Óvoda	6333 Dunaszentbenedek, Kossuth u. 45.
2	Tálalókonyha	6332 Uszód, Úttörő u. 1.
3	Tálalókonyha	6332 Uszód, Hősök tere 3.

2. A költségvetési szerv alapításával és megszűnésével összefüggő rendelkezések

2.1. A költségvetési szerv alapításának dátuma: 2014.07.01.

2.2. A költségvetési szerv alapítására, átalakítására, megszüntetésére jogosult szerv

2.2.1. megnevezése: Uszód Község Önkormányzat

2.2.2. Székhelye: 6332 Uszód, Árpád u. 9.

2.3.A költségvetési szerv jogelőd költségvetési szervének

	megnevezése	székhelye
1	Uszódi Kék- Sziget Óvoda	6332 Uszód, Deák F. u. 6.
2	Dunaszentbenedeki Óvoda	6333 Dunaszentbenedek, Kossuth u. 45.

3. A költségvetési szerv irányítása, felügyelete

3.1A költségvetési szerv irányító szervének

3.1.1 megnevezése: Uszód Község Önkormányzat

3.1.2 székhelye: 6332 Uszód, Árpád u. 9.

3.2.A költségvetési szerv fenntartójának

3.2.1. megnevezése: Uszód Község Önkormányzat

3.2.2. székhelye: 6332 Uszód, Árpád u.9.

4.A költségvetési szerv tevékenysége

4.1. A költségvetési szerv közfeladata: óvodai nevelés, a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 8.§ -a alapján, valamint a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13.§ (1) bekezdés 6. pontjában meghatározott óvodai nevelés, a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 21. § alapján gyermekétkeztetés, a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 62. § alapján étkeztetés.

4.2.A költségvetési szerv főtevékenységének államháztartási szakágazati besorolása:

	szakágazat száma	szakágazat megnevezése
1	851020	óvodai nevelés

4.3.A költségvetési szerv alaptevékenysége:

Az óvoda a gyermek három éves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételtől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen található, a településen lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.

Az óvodai nevelés magába foglalja a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatokhoz, a teljes óvodai életet magába foglaló foglalkozásokat, továbbá a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek fejlesztő, valamint sajátos nevelési igényű gyermekek egészségügyi, pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs foglalkoztatást iskola életmódra való felkészítés.

-integráltan (többi gyermekkel együtt) nevelhető Sajátos Nevelési Igényű gyermekek nevelése, ellátása: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság véleménye alapján:

- mozgásszervi,
- érzékszervi,
- értelmi vagy beszéd fogyatékos,
- több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,
- integrálható autizmus spektrum zavarral,
- egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdenek
- napközi otthonos jellegű ellátás napi többszöri étkeztetéssel, foglalkozási időn túli felügyelettel, pihentetéssel,

Óvodai fejlesztő program megszervezése (személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program keretében).

Iskolai, munkahelyi és szociális étkezés biztosítása a telephelyen.

4.4.A költségvetési szerv alaptevékenységének kormányzati funkció szerinti megjelölése:

	kormányzati funkciószám	kormányzati funkció megnevezése
1	091110	Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai
2	091120	Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatai
3	091140	Óvodai nevelés, ellátás működtetési feladatai
4	096015	Gyermekétkeztetés köznevelési intézményben
5	096025	Munkahelyi étkeztetés köznevelési intézményben
6	098023	a korai fejlesztés és fejlesztő nevelés szakmai feladatai
7	098024	a korai fejlesztés és fejlesztő nevelés működtetési feladatai
8	104037	Intézményen kívüli gyermekétkeztetés
9	107051	szociális étkezés

4.5.A költségvetési szerv illetékessége, működési területe:

Óvodai nevelés: Uszód és Dunaszentbenedek községek közigazgatási területe, férőhely esetén más település közigazgatási területéről is fogadhat gyermekeket.

Gyermekétkeztetés, szociális étkezés: Uszód község közigazgatási területe

II. BEVEZETŐ

A Néphagyományőrző Óvodai Program elkötelezettséget vállal a magyar népi hagyományok átörökítéséért, a magyar óvodai nevelés időtálló értékeiért.

Nevelőközösségünk meggyőződése szerint a családhoz, a földhöz, a néphez, a hazához fűződő erős érzelmi kötődést már az óvodáskorban érdemes megalapoznunk, hiszen ebben a nyitott és fogékony életkorban átélt élmények egy életre szóló útravalót adnak gyermekeinknek.

A hagyományőrzés egyrészt jelentős ízlésformáló erő, másrészt érzelmi hatástöbblete örömteli aktivitásra készíti a gyermekeket. A kézműves tevékenységek gyakorlása közben, az egyszerűbb népszokások megismerése és lejátszása során, a népi mondókák, népi játékok, népdalok, a táncos mozdulatok ismételtetése, a népmesék jellegzetes fordulatainak figyelemmel kísérése, valamint a külső világ tevékeny megismerése által olyan készségeket, jártasságokat szereznek óvodásaink, melyek majd alkalmassá teszik őket az iskolai életmód elfogadására. A mi óvodánk tehát a gyermekek személyiségének fejlődését, differenciált fejlesztését –különösen a hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének segítését, testi, lelki, értelmi szükségleteinek kielégítését, az esélyegyenlőség megteremtését a néphagyomány ápolás és a természetóvás sokszínű eszközeivel igyekszik megvalósítani.

A néphagyományőrzést nem külön témaként értelmezzük, hanem az óvodai nevelés komplex részeként - beépítjük ünnepeinkbe, hétköznapijainkba. A gyermekek koruknak megfelelő szinten, észrevétlenül ismerik meg a naptári év jeles napjait, hagyományos és az emberi élet sorsfordulóihoz kapcsolódó ünnepeit, s a hétköznapi szokásörző tevékenységeit az évről - évre visszatérő jelképekkel, élményszerű örömteli cselekvésekkel együtt. A közös tevékenységek, ünnepi készülődések, az ünnepnapok élményei hagyományaink tiszteletére, a közösségi érzés erősítésére, egymás megbecsülésére, szeretetére, elfogadására neveli őket.

Folyamatosan igyekszünk felvállalni azokat a feladatokat is, melyek programunk szellemiségéhez illeszkednek. A környékünkön élő kézműves mesterek megismertetése a gyermekekkel, népművészek, néptáncsoportok meghívása az óvodába, tájház- és múzeumlátogatás, tájmegismerő kirándulások szervezése, aktív tevékenykedés mezőgazdasági munkákban, a faluközösség hagyományos ünnepein aktív részvétel stb.

Az óvoda használói igényeinek maximális kielégítésére törekszünk. Az óvoda és a család partnerkapcsolata igen fontos a gyermekek együttnevelése szempontjából. Ezért folyamatosan

tájékoztatjuk a szülőket, segítjük egymás munkáját, s közös programjainknál számítunk aktivitásukra.

A szülők további igényeinek kielégítése érdekében sok más fejlesztő jellegű tevékenységet is folytatunk, sakk-, hittan-, angol nyelvtanulás és madarászovi foglalkozásokat is szervezünk.

Önkormányzataink is igen fontosnak tartják az óvodáinkban folyó értékmegőrző tevékenységet, a néphagyományőrző óvodai nevelést, ezért folyamatosan biztosítják a működésünkhöz szükséges feltételeket.

Összegzés. A nevelésmódszereinket erősen befolyásolja a hagyományok, a természet szeretete, és a család tisztelete, valamint az a hitünk, hogy az óvodás korú gyerek személyiség jégyeinek fejlesztését az "érzelmeim át" történő nevelés segíti a leghatékonyabban. Aki azonosul a hagyományőrző szemlélettel, bátorítjuk. Ez a program egy olyan keret-rendszert képvisel, amit a helyi sajátosságokkal és lehetőségekkel gazdagítani, fejleszteni lehet.

Helyzetelemzés

Uszód község és Dunaszentbenedek község Önkormányzatai 2014. július elsejével egyesítették óvodáikat, Uszód és Dunaszentbenedek Kék-Sziget Óvoda néven. Az intézmény vezetője Filus Angelika lett. 2017. tavaszán kibővült az intézmény feladatellátási köre, s ezáltal neve is megváltozott, Kék – Sziget Óvoda és Szociális Intézményre.

Dunaszentbenedeken dolgozik 2 fő 8 órás és Uszódon 1 fő 8 órás és egy fő 6 órás óvodapedagógus. Az ő munkájukat az óvodánként 2 fő 6 órás dajka segíti. Így alkalmazotti közösségünk tagjai közt 5 fő óvodapedagógus és 4 fő dajka szerepel. Nem szeretnék kitérni külön-külön a települések bemutatására, inkább idéznék Jókaitól, aki a két falu közötti kapcsolatról még egyik művében is megemlékezett.

Jókai Mór egyik elbeszélésében így írt a falukról:

"... Paks alatt nyoma sincs már annak a híres várnak, melyet I. Lajos királyunk adományozott Apostagi Zemplén vitéznek, ki a tatárok elleni harcában életét mentette meg, sem annak az apátságának, melynek alapító levele a Vatikán levéltárában őriztetik.

Vár és kolostor fölött a vizafogók nádsövényei láthatók manapság.

Kerülik a veszedelmes helyet a hajósok.

Szent – Benedek és Uszód határában két nagy domb van. Várak voltak. A Duna ledöntötte őket, betakarta iszappal. A két falu házai cölöpökre vannak építve. A Duna minden évben végigsöpör rajtuk. Olyankor arra a két dombra menekülnek, s onnan kiabálnak egymáshoz kötekedve:

-Úsztok uszódiak! Buktok benedekiek!

“Jókai novellák I. kötet 107-108. lap – Centenáriumi kiadás.”

Az uszódi óvoda helyileg a falu központi részén fekszik. Épületünket a régi óvoda udvarában 2005-ben teljesen újonnan építették. Sajnos 2014 szeptemberétől már csak egycsoportos óvodaként működünk, de továbbra is várjuk vidám, tevékeny élettel a gyermekeket. Udvarunk kialakítása folyamatosan változik, szépül.

Dunaszentbenedeken is a falu központjában található a kívül-belül felújított óvoda. Vidám színekre festett falakkal, szép új bútorokkal és minden igényt kielégítő játszóudvarral várjuk a gyermekeket.

Pedagógiai Programunkat, a helyi sajátosságok (falusi környezet, szokások, életfelfogás, hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű lakosok létszámának növekedése), a gyermekek szociokulturális háttéréből fakadó nevelési feladataink figyelembe vételével, az Óvodai Nevelés Országos Alapprogrammal (ONAP 1996.) és az Alapító Okiratunkban megfogalmazott kötelezettségekkel harmonizálva készítettük el.

Programunk középpontjába a néphagyományőrzés került. Valljuk, hogy a hagyományápolásban rejlő kultúrtörténeti értékeink felfedezése és továbbadása, gyermekeink személyiségének érzelmekkel áthatott fejlesztését szolgálja.

A Néphagyományőrző Óvodai Programot tartottuk eddigi munkánkhoz legközelebb állónak, ezért választottuk mi is helyi óvodai nevelési programunknak, hiszen ennek értékeivel azonosul leginkább a mi közösségünk, s a szülők is egyetértettek ezzel. A népi hagyományoknak oly széles a skálája, hogy minden óvónő utat talál saját egyéniségének kibontakoztatására és sajátjának érzi azt.

Néphagyományőrző óvodai programunk tevékenységét a célok határozzák meg.

Célunk, a gyermeki személyiség fejlesztése, érzelmi életének gazdagítása a néphagyományok ápolása által, a természet iránti fogékonyság megalapozása cselekvésen keresztül, élményt nyújtó, játékos tevékenységek által, a természetszeretet megalapozása a családok aktív együttműködésével, a hátrányos helyzetből adódó különbségek csökkentése, a gyermekek testi, lelki, értelmi szükségleteinek kielégítése, s azon jártasságok, készségek megalapozása, melyek képessé teszik az iskolai életmód elfogadására.

III. AZ ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI

A hagyományos falusi életközösséghez hasonlító, gyermekközpontú óvodát szeretnénk, amelyben az eltérő körülmények közül jött gyermekek érzelmi biztonságban, meleg – elfogadó - derűs légkörben élnek, amelynek megteremtése, szolgálata az óvoda valamennyi dolgozójának feladata.

Alapelveink:

- Keveset, lassan, jól, gyakran ismételve az életkor és a gyermekek egyéni igényei alapján, a követve vezetés elvét betartva.
- A szabadság és a korlátozás kellő arányával biztonságot és bizalmat, elfogadást és védelmet nyújtunk a ránk bízott gyermekeknek, gondoskodjunk erkölcsi védelmükről.
- Óvodaképünkben érték a látszólag haszontalan együttlét, elfoglaltság. Valljuk, hogy ebben az életkorban sok minden elkezdődik, de semmi sem fejeződik be.
- Sokoldalú tapasztalatszerzés felkínálása, olyan tudatosan kialakított feltételrendszer segítségével – különösen a játék és a szabad mozgás területén –, amely a gyermekek érdeklődésére, szabad választására, aktivitására épít.
- A testi fejlődést, az egészséges életmódot és a jó lelki állapotot egyaránt fontosnak tartjuk.
- A gyermekek életkori és egyéni sajátosságaiknak megfelelően a lehető legteljesebben élhessék meg kisgyermekkorukat úgy, hogy a lehető legtágabb értelemben tanulják az őket körülvevő valóságos és mesei (transzcendentális) világot és benne saját magukat. „... egy egész életre tápláló emlékeket adó gyerekkoruk legyen.” – írja VEKERDY TAMÁS.
- A sajátos nevelési igényű kisgyermek sikeres befogadása, eredményes szocializációja, a szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű biztosítása az óvodai nevelési folyamatban.
- Fontosnak tartjuk a természet szeretetére, a környezet megismerésére nevelést.
- Az emberi élet kiteljesedése szempontjából jelentős kapcsolatrendszer, az önismeret, a más emberekhez, a természeti és tárgyi környezethez való pozitív viszony megalapozása, a szociálisan kulturált személyiség formálására törekvés, a nemzeti, kulturális hagyományaink alapjainak átöröklése.

- A magyarságtudat megalapozása, hazaszeretetre nevelés, a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek önazonosságának megőrzése, ápolása, erősítése, multikulturális nevelésen alapuló integrációja, a migráns családok gyermekeinek interkulturális nevelése.

IV. ÖNKÉPÜNK, IDENTITÁSUNK, JÖVŐKÉPÜNK

1. Óvodakép

Óvodánk a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Az óvoda funkciója: óvó-védő szociális nevelő, személyiségfejlesztő. Kiemelt figyelmet fordítunk a játéokra, mely a személyiségfejlesztés legfontosabb eszköze.

Évek óta foglalkozunk a néphagyományokkal, mely a népszokásokra, jeles napokra, a mindennapi élet hagyományaira, szokásaira, a népművészetekre épülő, óvodai program komplex megvalósítását teszi lehetővé.

Nevelőtestületünk a helyi hagyományok őrzése és ápolása mellett nagy hangsúlyt fektet a környezeti nevelésre. Törekszünk arra, hogy a gyermekek tiszteljék az életet, a természetet, ismerjék, védjék, óvják azt.

Rendszeresen kutatjuk a helyi és környékbeli hagyományokat, népművészeti emlékeket, értékeket, fontosnak tartjuk ezek összegyűjtését, megőrzését, és továbbadását a jövő számára.

2. Gyermekkép

Feladatunknak tartjuk olyan gyermekek nevelését, akik óvodánk derűs, családias légkörében felszabadult, kiegyensúlyozott, az élet minden területén egyéni képességeik szerint megfelelni tudó kreatív, az iskolai életmódra alkalmas gyermekekké válnak. Tudnak nevetni, felfedezni, csodálkozni, nyitottság, őszinteség, és jó kapcsolatteremtő képesség jellemzi őket. Alkalmazkodók, együttműködők, önállóak, felszabadultan játszanak. Kötődnek a meséhez, zenéhez, az alkotó, alakító tevékenységekhez, szeretik és óvják a természet kincseit. Tudnak kooperálni, aktívan kapcsolódnak be a közösség életébe, megalapozódik és fejlődik szokás és szabályrendszerük. Óvják és védik környezetüket, ezzel megalapozódik környezettudatos magatartásuk. Megismerik szülőföldjük hagyományait, őrzik és ápolják környezetük népi kultúrájának értékeit. Jól kommunikálnak, érzelmeiket képesek verbális és nonverbális módon kifejezni. Megtanulják elfogadni a különbözőséget és természetes módon, koruknak megfelelően tudnak együtt élni azzal. Az óvoda pedagógusai segítségével kiépül bennük a bizalom, az egymás megbecsülésének érzése.

3. Pedagóguskép

- A nevelőmunkát az óvónő végzi, személye minta a nevelésben. Fontos, hogy az értékeket tudatosan képviselje és közvetítse.
- Az óvónő legyen képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásaival esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket. Fejlesztésükhöz alkalmazzon egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.
- Az óvónőnek legyen igénye az önnevelésre, a körülményekhez képest teremtsen lehetőséget a szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez. Személyiségvonásaiban jelenjen meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben legyen érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia. Egy gyermekcsoport életét két óvónő irányítja. Az óvónői párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni.
- A közösség tagjaként valamennyien vállaljanak felelősséget a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban, a döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítsék a legjobb megoldás kialakítását.
- Munkájukat az óvodavezető koordinálja, irányítja a pedagógiai, tanügy-igazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, műszaki, közéleti, menedzselési feladatainak ellátása során. A vezető a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítsa a jól szervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket.
- **Általános célunk:** a gyermekekben tudatosan és fokozatosan kialakítani a népi, nemzeti értéinkhez, valamint a szülőföldjükhöz, az itt élő magyar és más nemzetiségekhez való viszonyukat. A gyermekek ismerjék meg a népi kultúrát.

A gyermekek tevékenységének többségét az évszakok körforgásában ismétlődő jeles napok, ünnepek, névnapok és a tárgyalgó népművészetek köré csoportosítjuk, s közben községünk hagyományait megőrizzük, formáljuk.

V. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK CÉLJA, FELADATA

1. Egyéni fejlődés, fejlesztés kimutatása

Célunk: Az óvodánkba járó gyermekek egyéni fejlődésében a bemeneti méréstől (óvodába lépés) a kimeneti mérésig (iskolába lépés előtti utolsó mérés), a gyermek egyéni képességeinek fejlődésében pozitív irányú elmozdulás mutakozzék. Az óvodapedagógusok kövessenek el mindent annak érdekében, hogy minden gyermek- önmagához és képességeihez mérten - a lehető legnagyobb fejlődési utat járja be. A mérési eredmények figyelembe vételével, és szakmai tudásuk legjavát adva legyen a fejlődés minél eredményesebb.

Feladataink: Olyan mérőeszközök használata, mely reális képet ad a gyerekek fejlettségéről. Erre nevelőtestületünk az, AMIT AZ ÓVÓNŐNEK ÉSZRE KELL VENNIE c. könyv összeállítását tartja alkalmasnak.

2. Partneri elégedettség, a pedagógiai program beválása

Célunk: Intézményünk minden partnere elégedettséget mutasson az óvodában folyó szakmai, közösségi és társadalmi feladatvállalásokkal kapcsolatosan.

Feladataink:

- Olyan óvodai légkör megteremtése, mely alkalmas arra, hogy az ott dolgozó alkalmazottak, az óvodánkba járó gyerekek, szüleik és minden hozzánk betérő látogató számára pozitív élményekkel távozzon intézményünkben.
- A gyermeki személyiség teljes kibontakoztatása, amely az egyéni adottságok és lehetőségek figyelembevételével, a gyermek egyéni fejlődési, érési üteméhez, és sajátos nevelési igényeinek megfelelően zajlik.

3. Magas színvonalú szakmai munka

Célunk: Az intézményben dolgozó alkalmazottak legyenek elhivatottak a mindennapi feladataik végzése során. A nevelőtestület tagjai óvodapedagógusként törekedjenek a minél magasabb színvonalú szakmai munkára. Érezzék a folyamatos önképzés és továbbképzés szükségességét, annak hasznát a mindennapi pedagógiai munkájukban.

Feladataink:

- Az intézményünkben dolgozó óvodapedagógusok, az óvodai élet tevékenységformáit (játék, verselés, mesélés, ének, zene, énekes játék, gyermektánc, rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, mozgás, a külső világ tevékeny megismerése, munka jellegű tevékenységek, tevékenységben megvalósuló tanulás) a Pedagógiai Program szellemében magas színvonalon végezzék el.
- A tevékenységek minden esetben igazodjanak a gyerekek életkori sajátosságaihoz, egyéni fejlettségi szintjükhöz, képességeikhez, készségeikhez.
- A tevékenységek legyenek minden esetben változatosak, gyermekközpontúak és tevékenységbe ágyazottak, melyek teret engednek az egyéni megtapasztalásnak.
- Minden körülmények közötti egyenlő hozzáférés biztosítása a gyerekek számára.
- Egyéni adottságokhoz alkalmazkodó bánásmód, egyénre szabott differenciált fejlesztés biztosítása. (SNI, BTM, tehetséggondozás)
- A nevelőtestület tagjai között működjön egymás szakmai segítése, team munkavégzés és a belső tudásátadás folyamata.

4. Hátrányos helyzetű (HH) és Halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek hátrány kompenzálása

Célunk: A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, egyéni fejlesztése, a hátrányok minél nagyobb arányú csökkentése. A szülők bevonása az intézmény életébe, szülői szerepükben való megerősítés, pozitív példák bemutatása, életmódjuk folyamatos segítése. Az óvoda és a családok kapcsolatának, együttműködésének folyamatos fejlesztése.

Feladataink:

- A szociokulturális környezetből adódó hátrányok kompenzálása, a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása differenciált fejlesztéssel.
- Egyénre szabott, egyéni fejlesztési terv alapján történő egyéni fejlesztés.
- A gyermek fejlődését veszélyeztető hatások korai felismerése, együttműködés a különböző hatóságokkal.
- A gyermekvédelmi jelzőrendszerek használata, a szükséges intézkedések megkezdése.
- A szülőkkel való partneri kapcsolat kialakítása és folyamatos ápolása. Az intézmény programjaira való meghívások, a részvétel szorgalmazása, segítése.
- A családokkal, szülőkkel való rendszeres, személyes találkozások szervezése, a gyermek fejlődési folyamatának, a fejlesztés gyakorlati lehetőségeinek megbeszélése,

szülői tájékoztatások, esetmegbeszélések, előadások megszervezése. A problémák nevén nevezése, építő, segítő korrekciók kialakítása.

5. Tehetségígéretes gyermekek felfedezése

Tehetségen azt a velük született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képességeket értjük, amely a gyermeki tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó teljesítményt tudnak létrehozni.

A tehetség „felmérése” 3-5 éves korban a napi tevékenységek során történik. A **tehetséges gyermekek** számára igyekszünk olyan lehetőségeket, tevékenységeket biztosítani, amelyek képességeik kibontakoztatását segítik. (Társas-, és logikai játékok; zenei fejlesztés; nagyobb ügyességet igénylő kézműves technikák – pályázatokon való részvétel stb.).

Vannak gyerekek, akiknél már fiatal korban feltűnik, hogy adottságaik valamilyen területen az átlagosnál lényegesen jobbak. Ebben a korban a tehetségre irányuló hajlamokról beszélhetünk.

Célunk: A tehetségígéretes gyermekek azonosítása, komplex fejlesztése, életútjának nyomon követése. Minden gyermek egyéni képességstruktúrájából az erős oldal megtalálása (legjobb, legügyesebb, legkiemelkedőbb). A tehetséges gyerekek „erős” oldalának fejlesztése mellett, a tehetségével összefüggő gyengébb területek erősítése, olyan légkör megteremtésével, amely őket elfogadja, és személyiségüknek fejlődését segíti.

Feladataink:

- A tehetségígéretes gyermekek azonosítása. Tehetségesnek azok tekinthetők, akik kiváló adottságaik alapján magas szintű teljesítményre képesek az élet bármely tevékenységi területén. A tehetség kiemelt összetevői: átlag feletti általános és speciális képességek, kreativitás, feladat iránti elkötelezettség.
- A tehetséggondozás csoporton belüli, illetve intézményi szinten való megszervezése
- Sokféle tevékenység lehetőségének biztosítása, élményszerző programok szervezése
- A tehetséges gyermek szüleinek megnyerése tanácsadás, támogatás.
- A gyermek fejlődésének közös értékelése.
- Iskolaválasztás segítése.

Fontos, hogy lehetőséget kínáljunk fel a gyerekeknek, had fedezhessék fel önmagukat minden téren. A lehetőségeinkhez képest fordítsunk kellő figyelmet, nyújtsunk több ismeretet.

Mindezt úgy, hogy a gyerekek természetes kíváncsiságára hagyatkozunk. Rá kell nevelnünk a gyermekeket, hogy keressék az összefüggéseket, ismereteik minél komplexebbek legyenek.

Egy- egy ismeretanyagot minél több oldalról, több megközelítésben „járjunk körül” a gyerekekkel, hogy megtalálják a saját útjukat, az ismeretek minél több megerősítést kapjanak.

Sokkal nagyobb figyelmet kell fordítanunk a logikai gondolkodás fejlesztésére-

képességeiktől függetlenül, de nem figyelmen kívül hagyva. Differenciált feladatokkal

fejlesszük a kiemelkedő területeket, illetve a szülőknek nyújtunk megfelelő segítséget. A

vegyes életkorú csoportokban a fiatalabb „tehetséges” gyerekek vegyenek részt a nagyobbak tevékenységeiben, miközben a saját életkoruknak megfelelő készségeket is elsajátítják.

Biztosítjuk a lehetőséget, hogy a hasonló érdeklődésű gyerekek egymásra találjanak.

A szülők figyelmét ráirányítjuk a gyerekek jobb képességeire, a kiemelkedő képességű gyerekek esetében kérjenek a szülők szakemberektől segítséget.

6. Sajátos Nevelési Igényű gyermekek integrációja

Sajátos Nevelési Igényű gyerekek, azok a gyerekek, akik a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján:

- testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos
- pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (pl. dyslexia, dysgrafia, dyskalkulia, mutizmus, kóros hiperkinetikus vagy kóros aktivitás zavar).

Az integrációs nevelés a gyerekek számára lehetőséget ad az egymással való kommunikációra, egymás megismerésére és elfogadására. Az a kisgyerek, aki már az óvodában megéli, hogy egyik társa halláskészüléket, másik szemüveget visel, nehezebben jár, nehezen formálja a hangokat, természetesen fog viszonyulni később, felnőttként is a mássághoz.

Feltétele:

- A sérült gyerekek számára eredményeiket értékelő, másságukat elfogadó, fejlődésüket elősegítő, környezetet alakítunk ki.
- A sajátos nevelési igényű gyerekek fejlesztését megfelelő képzettségű szakember (gyógypedagógus) látja el, aki együttműködik az intézmény pedagógusaival.

- Olyan speciális eszköztárt biztosítunk, mely a gyerekek fejlődését pozitív irányba segíti.
- Lehetővé tesszük a környezet pontosabb észlelését és gazdagabb motoros megtapasztaltatását.
- A gyerekek fejlettségének és életkorának megfelelő hatékonyabb tevékenységeket, tanulási formákat biztosítunk.
- Olyan környezetet alakítunk ki, melyben a tolerancia, a másság elfogadása érvényesül.
- A gyerekek adottságait, képességeit, figyelembe véve törekszünk az egyéni bánásmód és az optimális fejlődés lehetőségének biztosítására.
- A nagymozgás fejlesztéséhez szükséges eszközöket (trambulín, mászóka, hinta, stb.) biztosítjuk a gyerekek számára.
- A finommotorika fejlesztéséhez szükséges eszközöket (gyurma, gyöngyök, papírok, olló, stb.) valamint az észlelés pontosabb működését segítő (látott, hallott, tapintott, mozgásos, stb.) fejlesztő játékokat biztosítunk a napi tevékenységek folyamán.

Biztosítjuk a mozgásos tevékenységekhez szükséges helyet és eszközöket a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Célunk: Sajátos nevelési igényű gyermekek teljes körű integrációja.

Feladataink:

- Az intézményünkbe járó gyermekek és szülők toleranciájának növelése, a sajátos nevelési igényű gyermekeket (mátságát, különbözőségét) elfogadó környezet kialakítása.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek számára szükség szerinti, speciális pedagógiai feltételek biztosítása.
- A legmagasabb szintű társadalmi integráció elérésének elősegítése; sajátítsák el azokat az alapvető életvezetési képességeket, amelyek szükségesek a közösségen belüli, önálló vagy viszonylag önálló élet eléréséhez (önálló öltözködés, „dolgozni”, lekötni magát szabadidejében). A sajátos nevelési igényű gyermekek, a számukra megfelelő, diagnózisra építő, sokoldalú fejlesztésének szervezése.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek aktív részvételének elősegítése, erősségeik hangsúlyozásával.

- Az óvodába dolgozó felnőttek türelmes, nyugodt, érzelmi támaszt biztosító magatartásának kialakítása.
- A gyermekekre vonatkozó tapasztalatok rendszeres megbeszélése a velük dolgozó szakemberekkel (fejlesztő pedagógus, logopédus, gyógypedagógus, gyógytornász, pszichológus)
- A sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni szükségleteihez igazodó különleges gondozási feladatok ellátása.

Fejlesztés az óvodai csoportban: a fejlesztést végző óvónő, fejlesztőpedagógussal, gyógypedagógussal együttműködve, azok útmutatásai alapján-fejlődést elősegítő játékos módszerek alkalmazásával végzi munkáját.

Fejlesztés otthon: fejlesztés fontos részét képezi a szülőkkel való együttműködés. Fel kell tárnunk a szülők előtt a gyerekek állapotát, minden kérdésükre őszintén válaszolunk. Éreztetjük a szülőkkel, hogy a gyerekek optimális fejlődésük érdekében nekik is van tennivalójuk, ötletekkel segítjük az otthoni fejlesztést.

A fejlesztés során arra törekszünk, hogy olyan készségek és képességek (teljesítmény igénye, nagyobb kitartás, jó beszéd-készség, problémaérzékenység, stb.) alakuljanak ki, amelyek az iskolai beváláshoz szükségesek.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- a fogyatékoság típusának és mértékének figyelembevételével önmagához képest fejlődjön
- a sérülés arányában legyen alkalmazkodó képes
- törekedjen önállóságra, együttműködésre
- legyen képes önmagát elfogadó beilleszkedésre
- személyisége oly mértékben fejlődjön, hogy képes legyen az iskolai élet megkezdésére

VI. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA, FELADATAI

Óvodai nevelésünk célja biztosítani a harmonikus személyiség életkorra jellemző tulajdonságainak kibontakozását és megerősítését, - elfogadva a gyermekek közti különbségeket, különös tekintettel az én fejlődésre, a hátrányok leküzdésére, a tehetség kibontakoztatására, az esélyegyenlőség biztosítására – az élethosszig tartó tanulás megalapozását. Tudatosan és tervszerűen alakítani azokat a személyes (egészséges és kulturált életmódra nevelés), kognitív (az értelem kiművelése) és szociális (segítő életmódra nevelés) kompetenciákat, melyek elősegítik a sikeres iskolai beilleszkedést és teljesítményt.

Óvodai nevelésünk feladatai:

- Céljaink megvalósítása érdekében a szeretetteljes, elfogadó és befogadó légkör kialakítása, biztosítása az intézményünkben
- Szociális kompetenciák megalapozása
- biztosítani az inkluzív nevelést, hogy az óvodáskorú gyermekeket elfogadják és befogadják, minden napjaikat kitöltsék játékkal, a felfedezés és a tapasztalás örömeivel.

*...Ha a gyerekek toleráns légkörben élnek,
Megtanulnak türelmesnek lenni.*

*Ha a gyerekek bátorítva élnek,
Megtanulnak bízni.*

*Ha a gyerekek dicsérve élnek,
Megtanulják az igazságosságot.*

*Ha a gyerekek biztonságban érzik magukat,
Megtanulnak hittel élni.*

*Ha a gyerekek megerősítve élnek,
Megtanulják magukat szeretni.*

*Ha a gyerekek elfogadva és barátságban élnek,
Megtanulják megtalálni a szeretetet a világban!*

/Dorothy Law Holte: Egy élet a kezében – részlet/

1. Az egészséges életmód kialakítása

Az óvodás korú gyermek testi fejlődésének elősegítése minden óvodai programban kiemelt nevelési feladat.

A fejlődést befolyásoló fontosabb tényezők: a veleszületett adottságok, a biológiai érés sajátosságai, a környezet hatásai (emberi, földrajzi). A gyermek érésének alapja a családban megszerzett biztonságérzet, amely az óvodában szerzett biztonságérzettel bővül. A kiegyensúlyozott, derűs gyerek, aki biztonságban érzi magát, és a gondozás során testi szükségletei kielégítést nyernek, harmonikusan fejlődik.

Az egészséges életmódra nevelés célja

- A gyermek testi szükségleteinek kielégítése során, a gyermekben alapozódnak azok az egészség- és test-kulturális magatartáskészségek, szokások, amelyek az egészséges életvitelhez szükségesek.
- Az életmód formálás egyik lényeges célja a *megelőzés* fontosságának felismertetése.

➤ **Gondozás**

A néphagyományörző szemléletű nevelés olyan életrendet kínál a gyerekeknek, amely figyelembe veszi fejlődésének egyéni ütemét, és az életrendi tevékenységeket a népi hagyományok eszköztárával gazdagítja.

A gyerek testi szükségletének kielégítése során a szokások alakításához nélkülözhetetlen a felnőtt gondoskodó, simogató szeretete. Az érzelmi biztonság segíti át a “botladozó”, önmagát kipróbáló gyereket az önkiszolgálás bonyolult tevékenységrendszerén.

Cél. Az egészség gondozásához szükséges készségek alapozása.

A helyes *életritmus* megteremthető a folyamatossággal, amelyet a napirend rugalmassága és kötetlensége jellemez. A folyamatos játéktevékenységben, azonos időpontban és intervallumban ismétlődnek: az étkezések (reggeli, ebéd, uzsonna), a mindennapos testnevelés, a mese, a levegőzés, a séta, a kinti játék, a pihenés. Az óvónő a gyerek csoporton belüli jó közérzete érdekében figyelemmel kíséri, - a játék és egyéb tevékenységei mellett - testi szükségleteinek igényét. A gyerek hangulatváltozásai jelzésül szolgálnak közérzetéről.

➤ **Étkezés, táplálkozás**

A gyerek egészséges fejlődésének fontos feltétele az életkori sajátosságoknak megfelelő egészséges *táplálkozás*, a gyerek egyéni ízlésének ismerete, formálása. A hetente visszatérő

zöldség- és gyümölcsfeldolgozó tevékenységek, a közös csemegézés, formálják a gyerekek szemléletét, a szülők figyelme is ráirányul a nyers zöldség- és gyümölcs-fogyasztás, a rágás fontosságára. Jó, ha a feldolgozáshoz szükséges eszközöknek a csoportszobában megfelelő tárolóhelye van.

Az étkezés óvodai feltételei önkiszolgálással és naposi tevékenységekkel valósulnak meg. Fontos, az esztétikus terítés és a kulturált étkezési szokások betartása. A megjelölt időkereten belül a gyerek az étkezés időpontját a reggelinél maga választja meg, a déli étkezést és az uzsonnázást is egyéni tempóban fejezi be.

➤ **Pihenés, öltözködés**

Az *öltözködés* a test védelmét szolgálja az időjárás változásaival szemben, és a gyermeki önállóságot, ízlésvilágot alapozza. A gyerek ruházata a sokféle tevékenység gyakorlásához, az időjárás változásaihoz igazodó, kényelmes, könnyen fel és levehető legyen. Egészségügyi szempontból szükséges a gyerekek benti játszórúha, cserecipő, pizsama, és a kirándulásokhoz gumicsizma, esőkabát. A jó cipő nemcsak erősíti, védi a lábat, hanem megakadályozza a lúdtalp kialakulását is.

A *pihenés*, az alvás az óvodás gyerek egyéni alvásiigényének kielégítését, testi fejlődését szolgálja. A nyugodt pihenés, alvás légkörének megteremtése minden óvodai dolgozó feladata: a szoba levegőjének cseréje és a külső zavaró ingerek megszüntetése.

➤ **Baleset megelőzés**

Az óvodáskorú gyermeknek — életkori sajátosságai miatt — még nincs veszélyérzete, ezért az óvónő feladata a gyermek testi épségének megőrzése, illetve figyelmének ráirányítása a környezeti veszélyekre.

Az óvodai csoportszobák, öltözők, mosdók áttekintése baleset-megelőzési szempontból:

- A bútoroknak a gyermek életkorának megfelelő méretűnek, lekerekített végűeknek, élvédő fóliával ellátottnak kell lenniük.
- A benti cipő kényelmes gumitalpú, jól záródó kell, hogy legyen, az elcsúszások elkerülése végett.
- A csoportszobában futni, fogócskázni csak megfelelő időben lehet (pl. testnevelés – ének foglalkozás stb.).
- A csoportszobai játékokat a kijelölt helyen (szőnyeg, asztal, babaszoba-konyha) a játéktartalomnak megfelelően használják.

- A gyerekeket rá kell szoktatni arra, hogy a szekrény-ajtókat mindig csukják be maguk után.
- Az asztalra nem ülhetnek, nem mászhatnak fel, csak különleges esetekben (torna, bábszínház stb.).
- A tornaeszközök (pl.: bordásfal stb.) helyes használatának megtanítása rendkívül fontos. Tornaszőnyeg mindig kell a tornaeszközök alá, a leesés okozta sérülések elkerülése miatt.
- A gyerekek számára az ismeretlen eszközök használatát be kell mutatni.
- Lehetőség szerint ékszereket ne viseljenek a gyerekek, hiszen komoly balesethelyzet alakulhat ki egy gyűrű, nyaklánc elakadása során.
- Séta, kirándulás közben utaljunk a leselkedő természeti és mesterséges veszélyekre is.
- Új játékok bevezetése során vagy olyan játékok tanítása közben, amelyek balesettel járhatnak, utaljunk azok veszélyességére!
- Éles, szúrós tárgyak kezelése, használata során hívjuk fel a figyelmet az óvatosságra (ilyenek az olló, a ceruza, a villa, stb.).

➤ **Mentálhigiénés nevelés**

Óvodáinkban a biológiai szükségletek maximális kielégítése mellett (evés, pihenés, gondozás stb.) nagy hangsúlyt fektetünk a gyerekek érzelmi biztonságát jelentő szociális szükségletek kielégítésére.

Az óvodai mentálhigiénés nevelés célja, hogy biztosítsuk a gyermekek számára az optimális intellektuális és érzelmi fejlődést. Mindent megteszünk annak érdekében, hogy a ránk bízott gyermekek:

- egészségesek, edzettek legyenek,
- mozgásuk koordinálttá váljék,
- elsajátítsák a megfelelő egészségügyi szokásokat,
- felismerjék az alapvető testi szükségleteiket,
- megismerjék a természeti környezetüket, és vegyenek részt annak megóvásában, szépítésében.

A mentálhigiénés nevelés egyik feladata, hogy a gyerekeket megóvjuk a riasztó életérzésektől. Óvodásainkat úgy neveljük, hogy gazdag, meleg érzelmi életük lehessen, meglássák az élet sokszínűségét, értékeit.

Feladatunk, hogy megkülönböztetett figyelemmel, odaforduló gondoskodással vegyük körül a gyermeket. Szavaink, tekintetünk, hangsúlyunk és cselekedetünk figyelmet, elfogadást

közvetítsen. Fontos, hogy ismerjük igényeiket, egyéni jelzéseiket, szokásaikat. Ismernünk kell a gyerekek lelki fejlődését, érzelmi világukat.

Ahhoz, hogy a gyermek boldog, kiegyensúlyozott legyen és a rá bízott feladatokat teljes értékűen el tudja végezni, a következőkre van szüksége:

- szociális biztonság, és elégedettség
- testi egészség
- mentális, szellemi egészség, pszichés harmónia.

Ha valamelyik tényező hiányzik, illetve hiányos, akkor a gyermek harmonikus fejlődése gátolt lesz.

Az óvodapedagógus szerepe a folyamatban:

- A gyermekek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- Az egészséges életmód, testápolás, étkezés, öltözködés, betegségmegelőzés szokásainak kialakítása.
- Egészséges, biztonságos, balesetmentes környezet biztosítása.
- A gyermekek szükségleteinek kielégítése a nap egész folyamán (pl.: folyadék).
- Az eredményes gondozás érdekében a családdal való hatékony együttműködés.
- A környezet tisztántartására, a környezet rendjének óvására való igény kialakítása, modellkövető magatartás tanúsítása.
- A balesetek megelőzése érdekében minden eszköz biztonságossá tétele.

A fejlődés várható eredménye:

- Szükségleteit képes késleltetni és önállóan kielégíteni.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáz, tisztán tartja, használat után a helyére teszi.
- WC használat és egyéb szennyező tevékenység végzése után, szappannal kezét mos, kezét szárazra törli.
- Önállóan öltözik, vetkőzik, az adott hőmérsékleti viszonyoknak megfelelően.
- Képes önállóan eldönteni, miből mennyit fog elfogyasztani.
- Kulturáltan étkezik, helyesen használja az evőeszközöket.
- Szívesen fogyaszt zöldséget, gyümölcsöt, magvakat.
- Vigyáz környezete rendjére, tisztaságára, ismeri a szelektív hulladékgyűjtést.
- Szívesen mozog a szabadban minden évszakban.
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.

2. Az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés

➤ **Érzelmi, erkölcsi nevelés**

Az óvodáskorú gyermek, jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, szeretetteli légkör vegye körül.

Az érzelmi, erkölcsi nevelés célja:

- a gyermekek biztonságérzetének, önbizalmának erősítésével a társas kapcsolatok elősegítése,
- pozitív személyiségjegyek megalapozása,
- a gyermekek személyi és tárgyi környezetéhez való érzelmi kötődésének kialakítása

Az érzelmi, erkölcsi nevelés feladatai:

- a gyermeket körülvevő kiegyensúlyozott, szeretetteljes, biztonságot adó, nyugodt, derűs légkör megteremtése, fenntartása,
- a gyermek örömhöz juttatása, mely a személyiség gazdagodását, érését, és kiteljesedését szolgálja,
- bizalomra, őszinteségre, szeretetre épülő pozitív attitűd jellemezze a pedagógus-gyermek, gyermek-dajka és gyermek-gyermek közötti kapcsolatot,
- az érzelmi nevelés segíti a gyermeket a másság elfogadására,
- segítse a gyermek szociális érzékenységének, szolidaritásának fejlődését, éntudatának alakulását, engedjen teret önkifejező, önértékesítő törekvéseinek.

Az érzelmi, erkölcsi nevelés tartalma:

Az erkölcsi és szociális érzelmeket közös célok, tevékenységek, élmények útján alakítjuk. Ennek során a gyermekek megtanulják önmaguk és a különbözőségek elfogadását, tiszteletét és megbecsülését. Az óvodai élet segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak és akaratának fejlődését, a szokás- és normarendszerének megalapozását.

A gyermek elsajátítja az önfegyelmet, fegyelmet, udvariasságot, formálja igazságérzetét. Az esztétikai élményeken keresztül formálói vagyunk a gyermekek esztétikai értékítéletének, szép iránti igényének, a természetes anyagokhoz való kötődésének.

Az intellektuális érzelmek (funkcióöröm, sikerélmény, önbizalom, a dicséret és a kudarc hatása) kialakításával segítjük az érdeklődés felkeltését, a tanulási vágy kialakulását.

Hagyományaink ápolása, a szülőföldünkhöz való kötődés megalapozása fontos része az érzelmi nevelésünknek. Az egyházi és világi ünnepek megélése és átélése is érzelmi életünket gazdagítja.

Az óvodapedagógus szerepe a folyamatban:

Az óvodába kerülő gyermek számára nehéz a családtól való elválás. A mi szerepünk szerető, gondoskodó, segítő társ lenni a gyermek számára napi gondozási és egyéb tevékenységek során. Ehhez el kell nyernünk a gyermek bizalmát és szeretetét. Biztonságos légkört teremtünk, ahol óvodásaink mindig számíthatnak megértésünkre, segítségünkre, vigasztalásunkra, és ha kell, védelmet találnak.

A szokások kialakításában következetesek vagyunk, hiszen azok betartása az állandóságot, a biztonság érzetét kelti a gyermekben. Érzelmi megnyilvánulásainkban őszinteségre törekszünk, ezzel is példaértékű viselkedésmintát adva a gyermekeknek.

Nevelőtestületünk az erkölcsi nevelés alapjait a következőkben fogalmazta meg:

- közösségi életre nevelés, a közösségi tudat kialakítása;
- szokásrendszer megalapozása;
- társas kapcsolatok, egymás közötti bizalom kiépítése.
- különbözőség elfogadtatása, tolerancia, segítőkészség alakítása,
- erkölcsi tulajdonságok megismerése, döntési képesség fejlesztése;
- segítőkész, figyelmes, empátikus, önzetlen magatartási formák megalapozása;
- a kulturális környezet iránti érdeklődés felkeltése, pozitív viszony kialakítása;
- a természeti környezet iránti érdeklődés felkeltése, pozitív viszony kialakítása;
- munkára nevelés;
- fegyelmezett magatartás kialakítása.
- Az ünnepekkel, rendezvényekkel a néphagyományok felelevenítésével, élményforrás biztosítása a gyermekek számára, megőrizve a szokásokat, hagyományokat.

A fejlődés várható eredménye:

- a jó és rossz cselekedetek között különbséget tesz, törekszik a jóra;
- szófogadó, engedelmes;
- viselkedési szabályokat, normákat igyekszik betartani;
- segítőkész, figyelmes, önzetlen magatartási formák kialakulnak;
- fegyelmezett.

Az óvoda és a család szoros együttműködése, a biztonságot adó óvodai légkör, a tevékenységek gazdag tárháza, a közös élmények a gyermekek érzelmi életében meghatározó

változást idéznek elő. A gyermekek érzelmi élete kiegyensúlyozottá válik, pozitív erkölcsi érzelmeik megerősödnek, érzelmeiket vállalják.

➤ **A közösségi nevelés**

A közösségi nevelés célja és feladata:

- szocializálódáshoz szükséges erkölcsi, akarati tulajdonságok megalapozása (önzetlenség, tapintat, figyelmesség, tolerancia, megbocsátás stb.),
- a gyermekek egymáshoz és a közösségi szokásokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodásának segítése.

A társas kapcsolatok alakulásának színterei, tartalma:

Az óvodáinkba érkező gyermekek befogadása nagy türelmet, szerető odafigyelést és empátiát kíván minden óvodai dolgozótól.

Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvó nénikkel, társaikkal és új környezetükkel. A beilleszkedést segíti az otthonról hozott kedves tárgy és az óvónők személyes törődése (ölbeli mondókák, énekelgetések, mesélés, bábozás, stb.).

Ebben az időszakban a dajkák is több időt töltenek a csoportokban.

A beszoktatás időszakában személyes beszélgetéseken keresztül és az adatlapok kitöltésével minél többet igyekszünk megismerni a család életmódjáról, szokásairól, életkörülményeiről, a gyermek és szülei kapcsolatáról, s magáról a gyermekről.

Az év közben érkező gyermekek fogadásakor már a csoport tagjai is segítenek új társuk beilleszkedésében.

Az óvodapedagógus szerepe a folyamatban:

A gyermekek társas kapcsolatai a közös tevékenységeken, közös élményeken keresztül formálódnak a mindennapi együttlét során. Az egymás mellett játszástól az együttjátszásig jutnak el az óvodapedagógus tapintatos, egyéni bánásmódot alkalmazó irányításával.

Az igazságos konfliktusmegoldás eleinte az óvodapedagógus feladata, de később a gyermekek önállóan is képesek lesznek békésen elrendezni problémás helyzetüket, felhasználva a környezetükben látott megoldási módokat. Ezért is meghatározó, milyen személyes példát mutatunk az utánzással tanuló 3-7 éves korosztálynak.

Feladatunk, hogy a gyermekek biztonságérzetét mindig fenntartsuk. Állandó jelenlétünk és testi közelségünk, szóbeli ráhatásunk és megértő, elfogadó szeretetünk óvodásaink számára az

érzelmi biztonságot jelentik. Tudatos nevelő munkánkban a pozitív ráhatás és a dicséret módszerét alkalmazzuk leginkább.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi hiányossággal küzdő gyermekeket egyéni fejlesztéssel igyekszünk segíteni, ill. a szülővel fokozottabb együttműködésre van szükség. (Pl. fejlesztő foglalkozásokra vinni, orvosi segítséget kérni). A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek segítése minden dolgozó együttes feladataként lehetséges.

A fejlődés várható eredménye:

- a gyermek családi körülményeinek megismerése, a családdal kialakított személyes kapcsolat és az óvoda családias, derűs légköre mind hozzájárul az óvodába kerülő gyermek biztonságérzetének megteremtéséhez,
- a magát testileg, lelkileg biztonságban érző gyermek nyitott a társak, a közös élmények, a közös tevékenységek iránt,
- elfogadja, keresi mások (felnőttek és gyermekek) társaságát, együtt tud működni, kommunikálni velük,
- Igényévé válik a helyes viselkedés, a szabályok betartása és társaival való betarttatása.
- Érzelmei, indulatai korának megfelelően képes uralkodni.

3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

➤ Anyanyelvi nevelés

Célja és feladata:

- az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés,
- a gyermekek kommunikációra való ösztönzése, metakommunikáció fejlesztése,
- a beszédkezdő felkeltése, fenntartása, szókincsének bővítése,
- a tapasztalatok, élmények verbális kifejezésére nevelés,
- az óvoda nevelőközösség mintaadó beszédkulturájának kialakítása.

Tartalma:

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósul. Az anyanyelv fejlesztése - beszélő, és meghallgatni tudó környezettel, mintaadással, szabálykövetítéssel (a javíthatóság elkerülésével) – az óvodai nevelő tevékenység egészében jelen van.

Az óvoda a gyermek érdeklődésére, meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire építve változatos tevékenységeket biztosít, amelyek által további élményeket szerezhet az őt körülvevő környezetről. A tapasztalatok verbális kifejezése során fejlődik beszédkedve, gazdagodik szókincse, tisztábbá válik hangképzése. Beszélgetéseik során személyes kapcsolataik is alakulnak. Türelemmel és következetesen törekszünk az udvariasság, a beszédfigyelem megtartására, a hangerő szabályozására, a hangsúly, a tagolás, a szórend helyességére. A gyermekek életkori és értelmi fejlettségére alapozva gyakran játszunk anyanyelvi játékokat. Ezek segítségével is fejlődik beszédkedvük, gazdagodik szókincsük, tisztábbá válik hangképzésük.

Az óvodapedagógus szerepe a folyamatban:

A gyermekek nagy része sok időt tölt az óvodában, anyanyelvi kultúrájukat mégis a család alapozza meg. Fontosnak tartjuk a szülők figyelmét felhívni a beszélgetések, a mesélés hasznosságára, a kapcsolattartás e fontos eszközére.

Sokat beszélgetünk a gyermekekkel. Ez szorosabb, személyes kapcsolat kialakítását teszi lehetővé. Fejlesztjük beszédkultúrájukat, ügyelünk beszédük hangerejére hangsúlyának, tagolásának, szórendjének helyességére.

A súlyosan beszédhibás gyermeket logopédushoz irányítjuk. A beszédfigyelem kialakítása nehéz feladat, mert a gyermekek csak nehezen képesek késleltetni mondanivalójukat. A kommunikációs jelzések felismerésének, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával valósul meg. Türelemmel, következetesen törekszünk az udvariasság szabályainak betartatására.

A fejlődés várható eredménye:

- óvodásaink aktívan használják a tapasztalatok, beszélgetések során bővült szókincsüket,
- törekednek egymás türelmes és figyelmes végighallgatására,
- képességeikhez mérten tisztán, megfelelő hangerővel és hangsúlyozással beszélnek.

➤ Értelmi fejlesztés és nevelés

Az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

A gyermek érzékszervein keresztül szerzi tapasztalatait az őt körülvevő természeti- és társadalmi környezetről. Tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítunk a gyermeknek változatos tevékenységet.

Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermek előzetes tapasztalataira, ismereteire. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, a kreativitás erősítése. A gyermek érdeklődésének, kíváncsiságának fenntartása és tudatos kihasználása nevelőmunkánk fontos része.

Az értelmi nevelés feladata:

- spontán szerzett tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, bővítése,
- a tanult ismeretek gyakorlása különböző tevékenységekben és élethelyzetekben,
- értelmi képességek – érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás és kreativitás – fejlesztése tevékenységeken keresztül,
- Az értelmi nevelés során fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a gyermekek eltérő egyéni fejlődési üteméhez igazodjunk, érdeklődésükre, kíváncsiságukra, valamint a meglévő tapasztalataikra és ismereteikre, mint életkori sajátosságokra építsünk, ehhez biztosítsunk változatos tevékenységeket.

Az óvodapedagógus szerepe a folyamatban:

A gyermekek fejlesztése érdekében szükséges az egyéni fejlesztés. A gyermekek önmagukhoz, adottságaikhoz, képességeikhez mérten fejlődnek. Fontos a fejlődés folyamatos nyomon követése, az érzelmi ráhangolódása tevékenységekre, pozitív erkölcsi, akarat tulajdonságok fejlesztése.

A fejlődés várható eredménye:

- óvodásaink nevelőmunkánk hatására sokoldalú, érdeklődő, az iskolai oktatás alapfeltételeinek megfelelni tudó, megfelelni akaró gyermekekké válnak,
- mindezt játékosan, a tevékenységek gazdag tárházának felkínálásával érjük el,
- észreveszi környezetében az egyszerűbb ok-okozati összefüggéseket,
- átlát egyszerűbb munkafolyamatokat,
- kibontakozik cselekvő és feladatmegoldó képessége.
- fejlődik megfigyelőképessége, tapintásos, hallási, látási érzékelése,
- óvodánk tárgyi felszereltsége és óvónőink érdeklődési köre, fogékonysága segíti gyermekeink értelmi fejlődését.

VII. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

1. Személyi feltételek

Nevelőmunkánk középpontjában a gyermek áll, másik kulcs-szereplője az óvodapedagógus. Jelenléte a nevelés egész időtartamában nélkülözhetetlen. Elengedhetetlen az óvodapedagógus tudatos tervszerű, alkotó kreatív munkája.

Az óvoda nevelési programjának sokszínűsége szükségessé teszi a pedagógusok rendszeres belső és külső továbbképzését, önképzését.

Két intézményünkben 5 óvodapedagógus és 4 dajka látja el a feladatokat. A dolgozók munkájukat munkaköri leírás alapján végzik. Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógusok irányítják.

Az óvodás korú gyermekek magatartását érzelmei befolyásolják. Ezért fontos, hogy a más gyermekekkel és felnőttekkel való kapcsolatok során pozitív, kedvező hatások, élmények érjék. Nevelési cél, hogy a gyermek az óvodapedagógusokban és az óvodai dolgozóiban társra, ha kell, természetes támaszra találjon.

Az óvoda nevelőtestülete az elvek érvényesítése érdekében törekszik az alábbiakra:

- Nevelői rátermettség.
- Alapos elméleti felkészültség.
- A meglévő pedagógiai kultúra fejlesztése
- A gyermekek mélyreható megismerése.
- Gyakorlat fejlesztette jártasság megszerzése.

Az óvodapedagógus kulcsszereplője az óvodai életnek. A gyermeki személyiséget övező bizalomhoz szükséges elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell értékű. Fokozott figyelmet szentelünk arra, hogy a gyermek – dajka kapcsolatot is pozitív attitűd jellemezze.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek speciális fejlesztését összehangolt munkával látjuk el.

A kollektíva igyekszik a családi hangulathoz szükséges kiegyensúlyozott légkört megteremteni, megőrizni. Valamennyi munkatársunk folyamatos együttműködése, összehangolt munkája segíti a befogadó szellemiségű óvoda kialakítását, az inkluzív nevelés érvényre jutását.

Pedagógus attitűd

Olyan óvodapedagógusoknak érezzük magunkat, akikre a pedagógiai optimizmus, a szülők tisztelete, a gyermekek szeretete, mindenekfelett álló érdeke, a tolerancia és a segítőkészség a jellemző.

Nevelőtevékenységünkben az elfogadó, előítéletektől mentes segítő, támogató attitűd a meghatározó.

- rugalmas alkalmazkodás a folyamatosan változó világhoz
- pedagógiai megújulásra törekvés, szakmai innováció
- azonosulás és feladatvállalás a közös pedagógiai elvekkel és célokkal
- differenciált nevelés iránti elkötelezettség
- gyermekszerepet, tolerancia iránti elkötelezettség
- gyermek és családcentrikusság
- környezettudatos szemlélet
- inkluzív szemlélet
- modellszerep
- játékközpontú, tevékenységközpontú szemlélet
- együttműködés, kölcsönös bizalom
- segítő, támogató, elfogadó, megengedő attitűd
- együttműködés a nevelést segítő dolgozókkal

Dajkai attitűd

Óvodai nevelésünk eredményessége függ az abban résztvevő felnőttek kölcsönös tiszteleten alapuló, segítő együttműködő, összehangolt munkájától.

- gyermekszerepet, tolerancia, segítőkészség
- megfelelő szintű nevelési és fejlődés-lélektani ismeret
- az óvodapedagógus irányítását elfogadó együttműködés
- egészségvédő pozitív mintaadás
- szabad, kellemes mozgás, játék segítése
- elemi higiénés viselkedésre szoktatás
- testi épség védelme, higiénikus környezet tárgyi feltételeinek biztosítása
- pedagógiai információk titokként való kezelése
- modellértékű kommunikációs és viselkedés kultúra
- szakmai megújulásra, önképzésre nyitottság

2. Tárgyi feltételek

Programunk megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések rendelkezésünkre állnak, megfelelnek a kötelező minimális eszköz- és felszerelési jegyzékben foglaltaknak. Ezek folyamatos pótlása (elhasználódás miatt, EU szabványnak való megfelelés miatt) és korszerűsítése azonban szükséges.

Férőhelyeink a helyi igényeknek megfelelőek, minden gyermeket fel tudunk venni óvodáinkba. Biztosított az 1 gyermekre jutó 2 négyzetméter terület. Óvodáink épületei jól szolgálják a gyermekek biztonságos óvodai életét. Az épületeket tágas udvar veszi körül, melyben homokozó, ügyességet és mozgást fejlesztő játékok, Uszódon pedig még babaház is található.

Pályázatok írásával és az Uszód Község Ifjúságáért Alapítvány valamint a Dunaszentbenedek Községért Alapítvány támogatásával javítjuk feltételeinket és eszköz ellátottságunkat. Minden évszakban biztosított a gyermekek gondozása, nevelése épületen belül és kívül. Felszereltségét tekintve óvodáinkban biztosított az esztétikus biztonságos környezet.

Intézményünk szakkönyv ellátottsága megfelelő, a szaklapok közül már csak egy előfizetésre (Jogfutár) jut anyagi forrásunk. Infrastruktúránk megfelelő színvonalú.

Pedagógiai programunk megvalósításához szükséges alapvető tárgyi feltételek adottak, a gyermekek által használt eszközök és bútorzatok számukra hozzáférhetőek és biztonságosak. Dolgozóink számára biztosított a megfelelő munkakörnyezet. A szülők fogadására nincs külön helyiségünk, s hogy hol fogadjuk őket, a velük való találkozás célja határozza meg.

3. A gyermeki tevékenységek tervezése

Az óvodai élet megszervezése a törvényi előírásoknak és a partneri igényeknek megfelelően történik. Tekintettel a helyi szokásokra, igényekre, egyéni szükségletekre, a szabad játék kitüntetett szerepére. Az óvoda nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

Csoportszervezés

A helyi adottságok és lehetőségek alapján szervezünk vegyes életkorú csoportjainkat.

➤ **Hetirend**

A heti rend biztosítja, hogy a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezése, szervezése hozzájáruljon a gyermek egészséges fejlődéséhez.

A heti rend összeállításának szempontjai:

- a heti rend a napirendhez hasonlóan stabil és rugalmas pontokból áll
- a differenciált tevékenységek tervezését, szervezését úgy alakítjuk ki, hogy naponta folyamatosan legyen lehetőség azok gyakorlására a szabad játék keretein belül
- lehetőséget teremtünk intézményi specialitásaink megteremtésére, melyet egyéni érdeklődési beállítottságtól függően, óvodapedagógus vezet
- fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét
- a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósul meg,

Az óvodapedagógusok heti, illetve projekt tervet állítanak össze.

A heti rendet befolyásoló tényezők:

- sportcsarnok iskolai órarend szerinti beosztása
- ünnepek, csoport óvodán kívüli programja
- programok, rendezvények.

A heti rend, illetve a projekt terv nem napokhoz kötött tevékenységet jelent, hanem egy-egy környezeti vagy más téma köré csoportosított ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő tevékenységek rendszerét. A tevékenységi formák szervezése a testnevelés kivételével lehet kötött vagy kötetlen.

Kötetlen mindennapi tevékenységek

- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- Mozgásos játékok
- Levegőzés

Kötetlen vagy kötött szervezett tevékenységek

- Ének, zene, énekes játék, zenehallgatás
- Külső világ tevékeny megismerése (matematikai tartalmú tapasztalatok)

- Verselés, mesélés, vershallgatás, dramatikus játék
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Kötelező tevékenységek

- Mozgás, mozgásos játékok

➤ Napirend

Napirendünk igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek, jellemzője a folytonosság és a rugalmasság. Kiemelt szerepe van a gondozásnak, hiszen az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekkel. Segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.

Napirendet alakítunk ki a szorgalmi idő idejére (szeptember 1. - május 31.), valamint a nyári időszakra (június 1. - augusztus 31.) is. Napirendünket, a stabilitást megtartva, rugalmasan kezeljük.

Stabil pontok

- szabad játék időtartama
- játékos mozgás
- udvari játék
- mozgás
- étkezés

A napirend alakításának szempontjai:

- elegendő idő, megfelelő körülmények biztosítása egyéni szükségletek kielégítésére
- elegendő idő biztosítása a gyermekeknek minden egyes tevékenységükhöz, hogy azt befejezhessék, elvégezhessek, illetve későbbi időpontban folytathassák
- elegendő idő biztosítása: szabadjátékra, mozgásra, levegőzésre
- a szabadlevegőn tartózkodás során az évszak, időjárás és a környezeti hatások figyelembevétele
- a tevékenységek szervezése óvónői kompetencia, amely nem sértheti a napirend összeállításának szempontjait.
- a körülményekhez képest zavartalan pihenés feltételeinek megteremtése
- az étkezések naponta azonos intervallumának, a szükséges emésztési idő megtartásának biztosítása

Napirendünkre vonatkozó időkeretek:

Étkezés:

- Reggeli: 9:00-9:30 között (Uszódon folyamatos reggeli: 8:00-9:00 között)
- Ebéd 12:00-13:00 között
- Uzsonna 15:00-15:30 között

Pihenés: 13:00-15:00 között

Levegőzés:

- délelőtt 10:30-12:30 között (időjárástól függően min. 1 óra)
- délután 15:30 – 16:30 között

Szabadjáték, tervezett szervezett tevékenység:

- Délelőtt: 7:00-12:00 között
- Délután: 15:30-16:30 között

Kötetlen vagy kötött tervezett, szervezett tevékenység:

Kezdeményezés, mikrocsoportos, csoportos foglalkozás (5-35 perc), mindennapos mozgás

- délelőtt: 7:00 – 12:00 között
- délután: 15:30 – 16:30 között.

➤ **Hagyományőrző szemléletű tervezés**

A nevelési évben végigvonuló hagyományőrző tevékenységrendszer egyeztetett tervezést kíván. Ennek alapja az „Évkör”, ami az éves tervezést áttekinthetővé teszi. Az évszakonkénti lebontás már részletesebb rendszerezést nyújt. (Lásd: Évszak - körök).

A tervezés igényli a közös gondolkodást, a tevékenységek összehangolását. Az összehangoltság érdekében a kiinduló alapja mindkét csoportban a következő négy táblázat. Az évről évre visszatérő jeles napok hagyományteremtését az Ünnepeink rendje összeállítás segíti, amelyben az előkészületek folyamatát összehangoljuk.

Az éves műveltséganyagot évszakonkénti bontásban tervezzük. A válogatott, gyűjtött anyagok az évkör néphagyományőrző tevékenységeihez kapcsolódnak.

A tevékenységformák tervezését az óvónő módszertani szabadsága határozza meg.

A hagyományőrző, a családokkal együttnevelő folyamat, megkívánja az óvodai munkatársak összehangolt, belső szokásrendjét.

ŐSZI ÉVKÖR Néphagyományőrző tevékenységeink

Óvónő	Tartalmi és szervezési feladatai	<p>Néprajzi ismeretgyűjtés.</p> <p>Az őszi évszak megfigyeléséhez: séták szervezése, eszközök előkészítése, kerti szerszámok, szüretelő edények, stb. A termések feldolgozásához hely és eszközök.</p> <p>A népi sportjátékokhoz megfelelő terep. Szüretre, vásárra, előkészületek.</p> <p>Lakodalmas játékokhoz eszközök, kellékek gyűjtése.</p> <p>Ötletbörze a vásári portékák előkészítésére.</p> <p>A téli tevékenységekhez anyaggyűjtés, tárolás.</p>
Gyerek a játékban	A külső világ tevékeny megismerése	<p>Séta az óvoda körüli utcákon, a határban és a Duna parton.</p> <p>Udvar őszi rendezése, családoknál veteményeskerti munkák, betakarítás.</p> <p>Közös termésgyűjtések otthon, és az óvoda környékén.</p> <p>Kukoricatörés, szőlőszüret, mustkészítés, paprikaszedés, dióverés családnál.</p> <p>Szüreti multság az óvodában és a falvainkban.</p> <p>Befőzések, saláta készítése.</p> <p>Évszакfal, terméssarok folyamatos aktualizálása, bővítése.</p>
	Mese, vers	<p>Népi játékos mondókák, ujjas játékok, hintáztatók,</p> <p>ringatók, altatók, csúfolók, hangutánzók, kiszámoló, k</p> <p>őszi mondogatók, vásárosok, stb.</p> <p>Lakodalmas csujjogatók.</p>

		Népmesék, láncmesék, évszakhoz kapcsolódó mesék
	Ének - zene	Őszi szürethez- és vásárhoz kapcsolódó játékdalok, dalok. Lakodalmas játékdalok, leányjátékok. Zenehallgatáshoz népdalok
	Kézimunka	Levéltresek, ragasztások, nyomatok. Termések rakosgatása, képkötés, eszközök készítése. Őszi gyümölcsök, termések mintázása, festése stb. Élményrajzok, festések a szüretéről, vásárról, más tevékenységről. Népi motívumok rajzolása. Természetes anyagokból játékeszközök készítése: - makk, gesztenyefigurák láncfűzés, - kukoricából csuhé - csutkajátékok, morzsolás, - dióhéjból katica, teknős, - zöldségből különféle bábok, játékok.
	Mozgás	Lovacsázók természetlovakkal, várvédő játékok, küzdőjátékok, labdajátékok, ügyességi játékok

TÉLI ÉVKÖR Néphagyományörző tevékenységeink

Óvónő	Tartalmi és szervezési feladatai	Helyi hagyományok megismerése. A téli évszak megfigyeléseihez: séták szervezése, madáreleség gyűjtése. Anyagok gyűjtése: rongyok, agyag, szalma, tejfölös poharak, búza,
--------------	----------------------------------	---

		<p>cseresznye vagy meggyfaág stb.</p> <p>Ajándékok készítéséhez anyagok beszerzése.</p> <p>Lucázáshoz eszközök készítése. Mikulás ünnepség szervezése. Adventi hétvége szervezése.</p> <p>Népi kismesterségek feltételeinek megteremtése.</p> <p>Karácsonyi előkészületekhez különböző anyagok beszerzése: adventi koszorúhoz, ünnepi asztalhoz, pásztorjátékhoz, karácsonyfához.</p> <p>Farsangi díszítéshez, álarcokhoz, jelmezekhez anyagok, kellékek gyűjtése.</p>
<p>Gyerek a játékban</p>	<p>A külső világ tevékeny megismerése</p>	<p>Téli séták a környező természetben.</p> <p>Madáretetés az óvoda udvarban. Játék az őszi termésekkel (csuhébabák, állatok). András nap után adventi koszorú készítés.</p> <p>Borbála napon cseresznye vagy meggyfa ág vízbe helyezése.</p> <p>Luca napon Lucázás, búzavetés.</p> <p>Karácsonyi előkészületek: mézeskalácssütés, ajándékkészítés.</p> <p>Farsangkor kukoricapattogatás</p>
	<p>Mese, vers</p>	<p>Őlbe vevős mondókák, lovagoltatók, ujjasdik, időjóslok.</p> <p>Lucázó versek, pásztorjáték, karácsonyi és újévi versek, mondókák. Jókívánások.</p> <p>Évkörhöz kapcsolódó népmesék.</p> <p>Óvó nénik közös bábelőadása Mikulásra.</p> <p>Óvó nénik népmese dramatizálás farsangkor</p>

	Ének - zene	<p>A téli ünnepekörhöz kapcsolódó dalos játékok:</p> <p>Mikulás, karácsony, újév, farsang stb.</p> <p>Zenehallgatás a jeles napok dalaiból.</p> <p>Adventi hangverseny.</p>
	Kézimunka	<p>Népi kismesterségek gyakorlása.</p> <p>Agyagozás: figurák, plakettek, díszítések.</p> <p>Fonások, varrások, rongybabázás.</p> <p>Szalmadíszek, kukoricafüzér készítés, díszítómunkák, ajándékok karácsonyra.</p> <p>Élményrajzok, festések a jeles napok és a téli örömök emlékeiből.</p> <p>Farsangi álarcok, maszkok készítése.</p>
	Mozgás	<p>Téli játékok: hógolyózás, szánkózás, csúszkálás.</p> <p>Hóemberkészítés, hóvár építés.</p>

TAVASZI ÉVKÖR Néphagyományőrző tevékenységeink

Óvónő	Tartalmi és szervezési feladatai	<p>Tágabb környezet hagyományai-val való ismerkedés.</p> <p>A tavaszi évszak megfigyeléseihez: séták szervezése, a rét, a szántóföld megtekintése.</p> <p>A tavaszi hajtásokhoz a feltételek megteremtése.</p> <p>Családoknál kerti munkák végzése.</p> <p>Anyagok gyűjtése: tejfőlös poharak, rongyok, magok stb.</p> <p>Húsvéti előkészületekhez: tojás,</p>
--------------	---	--

		<p>méhviasz, hagymahéj, zöld levelek gyűjtése, íróka előkészítése.</p> <p>Locsolkodáshoz eszközök beszerzése.</p> <p>Majális és pünkösddőlés szervezéséhez: szalagok, botok, lombos ág gyűjtése.</p> <p>Gyermeknap illetve gyermeknappal egybekötött családi nap előkészítése.</p>
<p>Gyerek a játékban</p>	<p>A külső világ tevékeny megismerése</p>	<p>Túrázás, határjárás a közvetlen környezetben.</p> <p>Az óvoda virágoskertjének beültetése (egy gyerek - egy palánta).</p> <p>Családi kiskertekben veteményezés, palántaültetés, kerti munkák végzése.</p> <p>Élősarokban hajtatások, rügyeztetések, ültetések.</p> <p>Szántóföldi munkálatok megtekintése. Ház körül élő állatok megfigyelése.</p> <p>Növényekből koszorúkészítés: fűzfa, bodza, pitypang stb.</p> <p>Népi kismesterségeket űző helyi mesteremberek felkeresése.</p>
	<p>Mese, vers</p>	<p>Tavaszköszöntő, tavaszhívogató mondókák, találós kérdések.</p> <p>Húsvéti mondókák, locsolkodó rigmusok.</p> <p>Mozgásos játékokat kísérő különböző mondókák.</p> <p>Évszakhoz kapcsolódó mesék.</p> <p>Iskolásokkal közös bábelőadás megtekintése húsvétkor.</p>
	<p>Ének - zene</p>	<p>Tavaszi „játsszó”, dalos játékok: zöldág járók, tekeredők,</p>

		<p>fogyógyarapodók, szerepcserélők, párválasztók.</p> <p>Zenehallgatáshoz az ünnepkörhöz tartozó népdalok.</p>
	Kézimunka	<p>Díszítő munkák: virágosok, vágások, agyagozás, festés.</p> <p>Tojásdíszítés: méhviasszal, festéssel, karcolással. Batikolás levél, fűszál rátéttel.</p> <p>Festés hagymahéj forrázatban.</p> <p>Élményrajzok az ünnepkörhöz kapcsolódóan. Májusfa díszítése.</p> <p>Tavaszi színek felhasználása.</p> <p>Papírsárkány készítés, díszítés.</p>
	Mozgás	<p>Hintajátékok, labdajátékok, pörgések, fogócskák, bújócskák. Mozgások térbeli alapformák létrehozásával.</p> <p>Vetélkedő játékok, népi játékok gyerekekkel, szülőkkel.</p>

NYÁRI ÉVKÖR Néphagyományőrző tevékenységeink

Óvónő	Tartalmi és szervezési feladatai	<p>A nyári évszak megfigyeléseihez: séták, tájmegismerő kirándulások és gyűjtő utak előkészítése.</p> <p>A mozgásos népi sportjátékokhoz hely és eszközök biztosítása.</p> <p>Összegyűjtött növények raktározásának előkészítése.</p>
Gyerek a játékokban	A külső világ tevékeny megismerése	<p>Séták réten, határban. Túranapok.</p> <p>Aratásnál kalászgyűjtés, búzakoszorú készítése, kenyérsütés a kenyér ünnepére. Nyári termések gyűjtése, befőzés. Növényekből játékkészítés.</p>

		Gyógynövénygyűjtés.
	Mese, vers	Névcsőfolók, főzőcskézők, állatokat idézők, kiolvasók. A természet jelenségeiről szóló mondókák. Az évkörhöz kapcsolódó népmesék.
	Ének - zene	Tavaszi „játsszó” dalos játékok felelevenítése, játszása. Nyárhoz kapcsolódó népdalok éneklése.
	Kézimunka	Az évközben alkalmazott technikák és a különböző manuális tevékenységek gyakorlása. Nyári színek gyakorlása.
	Mozgás	Ügyességi népi sportjátékok, küzdőjátékok. Futások, futógyakorlatok. Kötélhúzás, karikajátékok.

❖ Az óvodavezető éves munkaterve

A jó munkaterv néhány ismérve:

- Megjelennek benne a Nkt. 3. § szerinti kötelező tartalmak
- Beépülnek a 2013. szeptembertől bevezetésre került elvárások:
  - ✓ Az Nkt. adott nevelési évet érintő rendelkezései
  - ✓ Az Nkt. 2013. évi módosításai
  - ✓ A 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet módosítása
- Az elmúlt nevelési év mérési eredményeire alapoz
- Épít az elmúlt évek tanulságaira
- Törekszik – törvény által vezetői kötelezettségként meghatározott – a terhek egyenletes elosztására
- Tartalmazza az év intézményi és csoportszintű feladatait és eseményeit
- Egyszemélyi felelősökkel felruházott feladatokat jelöl ki
- Minden pedagógus ismeri, illetve pontosan megtalálja benne egyéni feladatait

❖ Csoportnapló

A dokumentum tartalmi elemei a 20/2012.(VIII.31.), valamint az azt módosító 22/2013.(III.22.) EMMI rendeletek új elvárásaihoz lettek igazítva

A dokumentum, kötelező elemei:

- Az óvoda neve, OM azonosítója és címe, a nevelés aktuális éve, a csoport megnevezése, a csoport óvodapedagógusainak neve, a megnyitás és lezárás helye és időpontja, az óvodavezető aláírása, az óvodai körbélyegzők lenyomatának helye, a pedagógiai program neve.
- A gyermekek neve és óvodai jele.
- A fiúk és lányok számának összesített adatai, ezen belül megadva a három év alatti, a három–négyéves, a négy–ötéves, az öt–hatéves a hat–hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak.
- A nevelési évben tankötelessé váló gyermekek neve.
- A napirend, a napirend szerinti tevékenységek időtartama és a tevékenységek.
- A hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó hetirend napi bontásban.
- Nevelési éven belüli időszakonként; a nevelési feladatokat, a szervezési feladatokat, a tervezett programokat és azok időpontjait, a gyermekek fejlődését elősegítő tartalmakat a következő bontásban: vers és mese, ének, zene, énekes játék, rajzolás, mintázás, kézimunka, mozgás, a külső világ megismerése, az értékeléseket.

- A gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit.
- A hivatalos csoportlátogatásokat, a látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét, a látogatás eredményét.
- Feljegyzést a csoport életéről.

A kötelező tartalmakon túl:

- A jogszabályi és statisztikai adatszolgáltatásokra építve tartalmaz minden olyan adatot és információt, melyek a csoportban dolgozó óvodapedagógusok és az óvodavezetők munkájához elengedhetetlenül szükségesek.
- A különböző szülői nyilatkozatokat.
- A szülői értekezletekről készült feljegyzéseket.

❖ A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció:

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermekek fejlődéséről folyamatosan vezetendő olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

A megfigyelési kategóriák és a szempontsor elsősorban az óvodapedagógusok pedagógiai és pszichológiai kultúrájára épít.

A megfigyelés és megismerés folyamatos, természetes élethelyzetben zajlik, és a gyermeki pszichikum minden területére kiterjed.

Az óvodapedagógus maga tudja igazán, hogy a gyerekek környezeti, szociológiai háttere, a konkrét gyerek személyisége milyen játékhelyzetekben figyelhető meg a legjobban.

Segíti a felkészülést a családi beszélgetésekre (fogadóórák és családlátogatások), támogatja a szakszolgáltatásnak beküldendő dokumentumok elkészítését, támpontokat ad a fejlesztési javaslat elkészítéséhez.

A jogszabályi elvárásoknak megfelelően a következőket tartalmazza:

- a gyermek anamnézisét,
- a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd, mozgásfejlődés), valamint
- az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,
- a gyermek fejlődését elősegítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus, fejlődést szolgáló intézkedéseire tett javaslatait,
- a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,
- a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket

❖ Felvételi és mulasztási napló

A felvételi és mulasztási napló az óvodába felvett gyermekek nyilvántartására és mulasztásaik vezetésére szolgál.

- A felvételi és mulasztási naplóban fel kell tüntetni az óvoda nevét, OM azonosítóját, címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését.
- A felvételi és mulasztási napló tartalmazza:
  - ✓ a gyermek naplóbeli sorszámát, oktatási azonosító számát, nevét, születési helyét és idejét, állampolgárságát, nem magyar állampolgár esetén a tartózkodás jogcímét, a jogszerű tartózkodást megalapozó okirat számát, lakóhelyének, tartózkodási helyének címét, anyja születéskori nevét, apja vagy törvényes képviselője nevét,
  - ✓ a felvétel időpontját,
  - ✓ az igazolt és igazolatlan hiányzások havi és éves összesítését,
  - ✓ a szülők napközbeni telefonszámát,
  - ✓ a megjegyzés rovatot
- Amennyiben az óvoda sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését is ellátja, a megjegyzés rovatban fel kell tüntetni a szakvéleményt kiállító szakértői bizottság nevét, címét, a szakvélemény kiállításának időpontját és számát, valamint az elvégzett felülvizsgálatok, továbbá a következő kötelező felülvizsgálat időpontját.
- A gyermeket akkor lehet a felvételi és mulasztási naplóból törölni, ha az óvodai elhelyezése megszűnt.

4. Az óvoda kapcsolatai

➤ Óvoda és a család

A gyermek nevelése a család joga és kötelessége. Az óvoda kiegészítő, segítő szerepet tölt be. Az óvoda elfogadja, hogy a nevelés döntő tényezője a gyermek közvetlen környezete: a családja. Átmenetnek tekintjük az óvodai nevelést a családi és az iskolai nevelés között.

A gyermek személyiségének alakulásában meghatározó, hogy milyen nevelési hatások érik a családjában. A megfelelő módon kialakított szokások és viselkedési formák a gyermek számára megkönnyítik az óvodai közösségbe való beilleszkedést. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ezért nagyon fontos a családok nevelési szokásainak a megismerése, közelítése az óvodai nevelési szokásokhoz. Nevelési célunk a családokkal való együttműködés, a családok segítése, erősítése.

A család és az óvoda kapcsolata a pedagógiai hatások forrása. Alapvető feltétel a kölcsönös tisztelet és bizalom. Elsődleges feladatunk a személyes kapcsolat kialakítása a szülőkkel. Az óvodapedagógusok napi szinten konzultálnak a szülőkkel. Ezáltal az együttnevelés, az együttműködés érdekében a folyamatos párbeszéd feltételrendszere biztosított. Szakszerűen

segítik a szülőket a gyermeknevelésben, ezzel elősegítik a gyermekük iránti felelősségérzet növekedését.

A nevelőközösség alapelveknek tekinti a gyermek szeretetét, tiszteletét, elfogadását, fejleszthetőségét, különbözőségének értéként való kezelését. Az óvodai nevelésben megteremtjük a feltételeit a családok szocializációs különbségeiből adódó hátrányok kompenzálásának is.

Az óvoda - család kapcsolatának szakmai alapelvei, tartalma:

- Az óvoda kezdeményezi, majd tudatosan tervezi a közös nevelés érdekében a bizalomra épülő kapcsolattartást a szülővel.
- A hagyományos kapcsolattartási formák felajánlása mellett törekszik új, a szülői igényekhez igazodó lehetőségek keresésére.
- Amennyiben a család nem képes betölteni a társadalmi normák által meghatározott funkcióját, abban az esetben az óvoda feladata a családgondozás által a meglévő funkciók megtámogatása, további szakmai támaszrendszer kiépítése (segítők bevonása).
- Az óvodai szocializációs folyamat tervezésénél a bemeneti szinthez képest differenciáltan, a fokozatosság elvére támaszkodva határozza meg a feladatokat. A tervező munkában a specifikus célok, feladatok, módszerek, eszközök, ellenőrzések, értékelések megfogalmazása, harmonizálása alapvető szükséglete.

A családdal való kommunikáció módszerei:

- Informális kommunikáció,
- Értesítések,
- Formális kommunikáció:
  - beiratkozás
  - családlátogatás
  - nyílt nap
  - szülői értekezlet
  - Szülői Szervezet értekezlet
  - Szülőkkel közös kézműves délutánok
  - családi napok
  - nyilvános rendezvények

Az óvodapedagógusok, mint a nevelés partnerei:

- Az óvodapedagógus megértő, türelmes, érzelmileg elfogadó partneri szerepet tölt be az együttnevelésben.

- Az óvoda minden dolgozójával szemben egységes követelmény és elvárás, hogy előítéletektől mentesen közeledjék a családokhoz.
- Nem avatkozik bele a család érzelmi életének pillanatnyi zavaraiiba.
- Rugalmasan, az értékeihez, a vállalt küldetéséhez igazítva kezeli a szülők elvárásait.
- Szem előtt tartja: a szülőhöz a gyermekén keresztül vezet az út.
- A tudomására hozott, vagy jutott információkat bizalmasan kezeli.
Rendszeresen tájékoztatja a szülőket nevelési elképzeléseiről, eredményeiről.
- A gyerekeket érintő fontos kérdésekben kikéri a szülők véleményét és bevonja őket a döntéshozatalba.
- Törekszik az eltérő nevelési igények közelítésére.
- Pozitív attitűddel befogadja, elfogadja, megéri a szülőket. Csak ebből a pozícióból lehet az együttműködést elindítani a hiányosságok korrigálása érdekében.
- Figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait és a segítségnyújtáskor is a családhoz illeszti megoldási javaslatát.

Az együttnevelés célja, feladatai:

- Óvó – védő segítő kezet nyújtani:
  - a gyermeknek,
  - a családnak.
- Létrehozni egy olyan emberi kapcsolatrendszert, amelyből merít:
  - a gyermek,
  - a család,
  - az óvodai testület.

Az együttműködést gazdagító tevékenységek:

- Családokkal közös tájmegismerő, hagyományápoló ismereteket nyújtó és erdei termésgyűjtő kirándulások.
- Egy gyerek - egy palánta akció szép hagyománnyá vált (tavaszi udvarszépítés),
- Alkotó őszi, adventi és húsvéti kézműves és játszódélutánok, ahol megismerkednek a népi kismesterségek technikáival, népi mozgásos játékokkal.
- Egy - egy szombaton a családi sport délelőtt, az együttlét alkalmat teremt a népi sportjátékok gyakorlására.

Az óvoda feladatai:

- A szülő segítése gyermeke viselkedésének értelmezésében.
- A szülő - gyermek interakció egyéni stílusainak respektálása.

- Az óvoda a dokumentumaiban elfogadott normarendszer elfogadására, nevelési felfogásba építésére motiválja a családokat.
- A családok által képviselt különböző gondolkodásmódok értékeinek elfogadására nyitott. A szülőkkel, gyermekekkel való közös gondolkodás, véleménycsere, döntés eredményeként vállalja a programmal összeegyeztethető értékek beépítését az óvoda normarendszerébe.
- Igyekszik a szemléletformálást kedvezően befolyásolni a családon belüli arányos munkamegosztás működtetése érdekében is.
- Ráirányítja a figyelmet arra, hogy a gyermek szabadon fejlesztheti személyes képességeit, szabad választási lehetőséggel bír anélkül, hogy szigorú nemi szerepek által meghatározott korlátozások vonatkoznának rá. A szülőkben is tudatosítja, hogy a kézműveskedő, főzőcskéző, babázó, lányokkal játszó kislány, építkező, autózó, szerelő, főleg fiúkkal játszó kislány nem elítélendő!
- Kiemelten kezeli annak a ténynek az elmélyítését a családok körében, miszerint: a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy a gyermek megismeri szűkebb és tágabb környezetét. A megismerő folyamat megvalósításához kéri cselekvő együttműködésüket.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek családtagjaival még szorosabb kapcsolatot igyekszik kialakítani annak érdekében, hogy gyermeke(ik) speciális fejlesztését ne akadályozzák, hanem tőlük telhetően segítsék.
- Még fokozottabb hangsúlyt fektet arra a szemléletformáló tényre, hogy az iskolára való előkészítés nem külön feladat, foglalkozás, hanem a gyermeki személyiséget kibontakoztató 3-4 éves nevelési folyamat eredménye. Az iskolai beilleszkedés közvetett segítségével az óvoda kiegészíti a családi nevelést.
- A szülőket mindenkor tájékoztatja a kimenő gyermekek aktuális fejlettségi szintjéről, fejlődési jellemzőiről.

A családon kívül kapcsolatot tartunk azokkal az intézményekkel, melyek az óvodai élet során és az óvodai élet után meghatározó szerepet töltenek be a gyermekek életében. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában nyitottak és kezdeményezők vagyunk.

➤ Óvoda és az iskola

Az Uszódi Benedek Péter Általános Iskola és a Dunaszentbenedeki Általános Iskola kiemelt partnerintézményünk. Gyermkeink szinte minden esetben itt kezdik meg általános iskolai tanulmányaikat.

Az óvoda és az óvoda - iskola átmenet megvalósításának feladatait az átmenetek rendszerének elfogadásában értelmezzük.

A nevelési – fejlesztési feladatok meghatározásában az óvoda figyelemmel van a gyermekek által korábban átélt átmenetek jellemzőire, az ebből adódó egyéni különbségekre.

Az óvoda az óvoda –iskola átmenet sikeres megvalósítását a következő folyamatban éri el:

- a gyermekek befogadása,
- nevelés, személyiség és képességfejlesztés,
- az iskolai befogadás támogatása.

Az óvoda a nevelés folyamatában megcélazza a tanulás alapkészségeinek megalapozását az alábbi képességterületeken:

- szociális képességek,
- értelmi képességek,
- verbális képességek,
- testi képességek.

Az iskolára alkalmassá tétel folyamatában érvényesíti az alábbiakat:

- A feladat folyamatjellegű, a gyermek óvodába fogadásával veszi kezdetét.
- A 3 - 6 éves életszakasz feladatainak megoldása – az életkori és egyéni sajátosságokból kiindulva – a gyermekek ismeretében történik úgy, hogy előkészítik a következő életszakaszt.
- Az érés és a tanulás együtt alkotják a fejlődést.
- A célirányos fejlesztés a gyermek éresi folyamatainak és pszichikus fejlődési jellemzőinek figyelembe vételével történik.
- A gyermek adottságainak, képességeinek, készségeinek figyelembe vételével kerül megtervezésre a gyermek fejlesztési programja.
- A fejlesztés során prioritást élvez a gyermek elemi szükségleteinek kielégítése, a játék feltételeinek biztosítása, és a mozgás elsődlegessége.

Feladatok az átmenet megkönnyítése érdekében:

- Szakmai együttműködés kezdeményezése a tanítókkal a nevelés folyamatosságának biztosítása érdekében. Többek között konzultálunk az óvodai nevelés folyamatáról.
- Felelősségteljes, szakmailag kompetens döntéshozatal az egyes gyermek iskolai alkalmasságáról.
- Információs segítségnyújtás a szülőknek az iskolára való alkalmasságról.
- Tanítók fogadása az óvoda személyiség - képességfejlesztő tevékenységének megismertetése érdekében.
- A gyermekek előkészítése az iskolai látogatásra.
- Iskola látogatása a gyermekcsoporttal.
- Az első osztályos gyermekek meglátogatása fejlődésük nyomon követése érdekében.

➤ Óvodánk egyéb kapcsolatai

1. Óvoda és az egészségügyi intézmények:

A kapcsolatok a gyermekek egészséges testi - lelki fejlődésének követése, segítése érdekében jönnek létre. Folyamatosan működnek.

- Védőnő és gyermekorvos kapcsolat:

A védőnővel rendszeresen tanácskozunk, informálódunk a gyermekek egészséges testi - lelki fejlődésének követése, segítése érdekében. A védőnő rendszeresen végez tisztasági szűréseket óvodáinkban. A státuszvizsgálatokra a szülőknek kell bevinniük gyermeküket a tanácsadóba (a meghívólevelek szétosztásában tudunk segíteni).

2. Óvoda és a gyermekjóléti szolgálat:

Elsősorban a vezető óvodapedagógus tartja a kapcsolatot a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat családgondozóival. Minden évben legalább két alkalommal eszmegbeszélő délutánt szervezünk mind két intézményünkben.

3. Fenntartó – Óvoda:

Cél az óvodák szakszerű, jogszerű, a lehetőségeknek és realitásoknak megfelelő gazdaságos működtetése, amely csak a fenntartóval való folyamatos együttműködéssel valósulhat meg. A jelenlegi nehéz pénzügyi helyzet ellenére a Képviselő Testülettel együtt felvállalják intézményünk hatékony és eredményes működtetését, melynek formái:

- ✓ kölcsönös tájékoztatás

- ✓ óvodavezető beszámolója
- ✓ ünnepek, rendezvények

4. Nevelési Tanácsadó, Tanulási Képességeket Vizsgáló Bizottság – Óvoda:

A gyermekek fejlesztésében, iskolai alkalmasságának elbírálásában az együttműködés a már kialakult formában folytatódik.

5. Közművelődési intézmények – Óvoda:

- Könyvtárlátogatások
- helyi rendezvényeken való részvétel
- Múzeumok és Tájház rendszeres látogatása

6. Egyéb kapcsolataink:

- Hittan (Egyházak)
- Angol (iskola)
- Sakkoktatás
- Madarász Ovi

VIII. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI és AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

1. JÁTÉK

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék - szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat - a kisgyerek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt - a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus-szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

A játék kiemelt jelentőségű, így óvodánk napirendjében, időbeosztásában is megmutatkozik.

A játék és a hagyományőrzés kapcsolata.

Régen a gyermekek nevelése a több generáció együttéléséből adódóan nem csak a szülők feladata volt. A nagyszülők, dédnagyszülők a saját gyermekkorukban játszott játékok továbbadásával nemcsak szórakoztatták, taníttatták unokáikat, hanem egyben lehetővé tették ezeknek a játékoknak a fennmaradását, továbbélését is. Ebben a vonatkozásban joggal mondhatjuk, hogy hagyományőrzést is végeztek.

Az óvodai szeretetteljes légkörű, rugalmas életrend alkalmas arra, hogy a hagyományőrzést az óvodai nevelés keretein belül folytassa. Programunk erre vállalkozik. A régen feledésbe merült, vagy éppen a mai generációk számára már ismeretlen játékok, népszokások, néphagyományok hagyományőrző tevékenységek, játékeszköz készítésekre felelevenítésre

kerülnek. Ezzel színesedik, gazdagodik a gyerekek élete, bővül a nevelés eszköztára. Ez a komplex hatásrendszer nyugodt játéklétkörben, kiegyensúlyozott derűs, óvónői viszonyulással érhető el.

A program megvalósítása *azonos gondolkodást kíván* a játékról, ami meghatározza az óvónő szerepét a folyamatban. A szempontok a következők:

- a játék az óvodáskorú gyerek életében,
- a játék feltételrendszere,
- az óvónői viszonyulás a gyermek játékához.

Mit jelent *az óvodás korú gyermek életében a játék?*

A játék a kisgyermek legkomolyabb tevékenysége, létfontosságú alaptevékenység. A játék örömforrás. Több forrásból fakad, a játék lényegéből adódik, abból a tulajdonságból, hogy a játék önmagáért való.

A játék célja maga a játék. Örömet okoz maga a cselekvés, manipuláció, elképzelés. A különböző funkciók gyakorlása, a ritmikus beszéd és a lépegetés ismétlése pl.: felnőttektől átvett régi mondókákban, kiszámolókból, népi játékokban. A játéköröm nagyon gyakran a kellemes élmény újraéléséből fakad.

A gyerek, játék közben ismerkedik a világgal, megismeri a véletlen és a valószínű törvényszerűségeit. Összeköttetést jelent élő- és élettelen környezetével, ismerkedik, tapasztalatokat szerez, reagál. Kíváncsisága belső indíttatású, előhívott "tapogatózások" láncolata, amely ismeretszerzés is egyben.

A sokféle mozgásban kipróbálja az erejét, ügyességét, a térben egyre biztonságosabban tájékozódik. A játék állandó erőforrás, az érzelmek megjelenésének domináns tere.

Az élményeknek meghatározó szerepük van a játékban. A gyerek élményeit a játékban sokszor rejtett formában, néha szelídített feszültséggel éli át. Ez segíti élményei, tapasztalatai feldolgozásában, a maga kedve szerint alakítja át a megfigyelt valóságot.

A gyerek állandó belső készletet, hajlandóságot mutat a játékra. A játék vágymegjelenítés is. A gyermek kíváncsága, óhaja a játékban mindig beteljesülhet, nem ütközik akadályba. Keresi helyét a felnőttek világában. (Például: önállósodási vágy, megismerési vágy, tevékenységi vágy, utánzási vágy, szereplési, magamutogatási vágy, mássá változási vágy, mozgási vágy, stb.).

A konfliktusok birtoklási vágyból, önérvényesítési törekvésekből, ellentétek ütköztetéséből, fakadnak. Ez természetes jelenség. A játékban gyakorolható ezeknek a problematikus helyzeteknek az önálló megoldása (egyezkedés, rábeszélés, kompromisszumkötés). Az ÉN tudat erős dominanciája mellett megjelenik a TE és a MI fogalma. A közös játékot áthatja az

összetartozás érzése is. Ez az a motiváló erő, amelynek hatására a gyerek képessé válik a játékhoz szükséges szabályok betartására.

A játék a későbbi tevékenységformákat is megalapozza, így a munkát és a tanulást.

A játék feltételrendszere

A hagyományőrző tevékenységek beiktatásának a tartalmas, elmélyült játék az alapja. Ezért szükséges a feltételrendszer végig gondolása.

A légkör nyugodt és biztonságérzetet keltő, melyben a gyermekek szabadon szervezik meg játékukat, önállóan választják hozzá a társat, helyet, eszközt. Szeretetteljes légkörben könnyebb egymás elfogadása, a toleráns óvónői minta példaértékű.

A hely a gyermekek szabad mozgását, biztonságát, játékuk térbeni kibontakozását szolgálja. A játék színtere a *csoportszoba*. Az óvónő a gyermekek közreműködésével állandó és ideiglenes játszóhelyeket, kuckókat alakít ki. Ügyel arra, hogy a különböző játszócsoportok ne zavarják egymást. Az irodalmi és zenei élmények befogadására alkalmas hely a csoportszoba nyugalmas része (pl.: zenesarok, mesekuckó, meseszőnyeg, stb.).

A mindennapok hagyományőrző tevékenységeinek gyakorlására kialakított kézműves sarokban a közösen gyűjtött, illetve vásárolt természetes anyagok, kellékek játékgazdagító lehetőségeket nyújtanak.

Jó, ha az építőjáték állandó helyet kap, így a nagyméretű elemekkel, textíliákkal az építkezés több napon keresztül folyhat.

A játék további helye az **udvar**. Az udvar alkalmas a mindennapi játékok mellett a népi játékok játszására, népi játék-készítések, kismesterségek gyakorlására is. A csoportszobában megkezdett tevékenységek az udvaron folytathatók.

Az óvoda területén kívül is adódhat hely játékra pl.: játszótereken, családi házaknál kertekben, kirándulások alkalmával erdőkben, réteken, stb. Fontos az óvónő helyismerete.

A játékidő a napirend sajátosságából fakadóan folyamatos. A gyermekek a délelőtt elkezdődő játéktémát nemcsak délután, hanem akár több napon és héten keresztül is játszhatják. Addig folytatódhat a kedvelt tevékenység, amíg az a gyermekek számára érdekes, élményt és örömet adó.

A napirendben szereplő egyéb tevékenységek belesimulnak a játék folyamatába. Időlegesen megszakítják ugyan, de nem tördelik szét. Körültekintő szervezéssel a hagyományőrző kezdeményezések, foglalkozások helyének és idejének megválasztása az elmélyült játékot nem borítja fel. A konkrét szervezést igénylő kötött időpontú foglalkozások kivételt képeznek (pl.: testnevelés foglalkozás, bábszínház, kirándulások, stb.).

A játék eszközei. A mai kor játékpiaça ezrével kínálja a különféle játékeszközöket. A jó ízlésnek, a játék funkciójának nem minden játék felel meg. A játékszerek megválogatásában tükröződik az óvónői igényesség. A játékok legyenek esztétikusak, igazodjanak a gyermekek életkorához, segítsék elő a sokoldalú fejlődést. Fontos, hogy fantáziálásra, gondolkodásra, problémamegoldásra serkentsen.

A mai játékeszközöket harmonikusan egészítik ki az ősi-népi játékeszközök, rongybabák, falovacskák, stb. Értékük az alábbiakban rejlik:

- természetes anyagból készültek,
- kapcsolódnak a természeti környezethez,
- hordozói egy sajátos ízlésvilágnak, ízlésformáló hatásúak,
- fellelhetőek a felnőttek munkaeszközeinek, használati tárgyainak kicsinyített másai.

A játékeszközök lehetnek még, a környezetben fellelhető dolgok is: gesztenye, makk, kavics, falevél, bot, ágdarab stb.

A dramatikus játékeszközök ösztönzik a gyermekeket fantáziájuk szárnyalására. Az esztétikus textíliák, a színes leplek, az ízlésesen elkészített korona, palást, tarisznya, mind elindítói lehetnek egy-egy szerepjátéknak, mesedramatizálásnak, spontán "minta" játéknak. Ezek az anyagok az építő játékban is új színfoltként jelennek meg.

A gyermeki önkifejezésmódokat a bábozás eszközei teljesítik ki. Fontos a báb és a dramatikus eszközök állandó jelenléte és helye.

A játék tartalma

A hagyományőrző életmódban is a gyermekek saját elhatározásuk és kedvük szerint játszanak. A játék "klasszikus" tartalma kiegészül népi játékokkal.

Ezek közé sorolhatók:

- *az énekes-táncos játékok*, (szembekötösdí, gyűrűsdí, párcserélő játékok, fogyó- gyarapodó játékok, leánykérő játékok, lakodalmás játékok, vásáros játékok, furfangos és szórakoztató játékok.),
- *a mozgásos és küzdő játékok*, (versengő, váltást tartalmazó játékok, várkörüljárás, sorjátékok, hidas játékok.),
- *a népszokásörző dramatikus játékok* (a jeles napokhoz kötődő játékok),
- *a népi játékeszkészítések* (bábuk, rongybabák, napraforgósár lovacska, csutkababa, facsiga, töklámpás. kukoricaszárból kunyhó készítése.).

Mindezek új tartalommal töltik meg a gyerekek játékát.

Az óvónői viszonyulás a gyerek játékához

Az óvónőt a fantáziát serkentő és kíváncsiságot ébresztő derű jellemzi. Az óvónő a gyermeki személyiség megismerésére törekszik. Ehhez a játék sokrétű információt nyújt. A gyerek játékának követése intenzív együttélést kíván az óvónőtől. A "játékból való olvasni tudás" empátiát, tapintatot, megfelelő szintű intelligenciát követel. Az óvónő ráérez a gyerek lelkiállapotára, empátiája segítségével a felmerülő problémák okát kutatja. Magatartásával képes feloldani a feszültséget, illetve az elszigeteltséget, aminek az óvónő és a gyerek közötti jó kapcsolat, érzelmi kötődés az alapja. Megerősítő viselkedésével alakítja a csoportban a toleranciát, elfogadhatja a magányos vagy az agresszív, azaz eltérő viselkedésű gyereket. *A felnőtt beavatkozása* csak mintaadás, megoldási lehetőségek felállítása, választhatóság, valamint a testi épség megőrzése szempontjából indokolt.

Az óvónő elemzőképessége, intuíciója ad eligazítást abban, hogy az adott gyermeki játék igényli-e egy újabb ötlet, vagy eszköz adását. Mérlegeli, jelent-e továbblépést, ha a felnőtt bekapcsolódik (nem irányít!), és egy-egy apró cselekvéssel, mozzanattal új lendületet ad, perspektívát kínál.

Az óvónő a hagyományos játékeszközök motiváló hatása mellett gondoskodik a dramatikus népszokások játékaihoz szükséges kellékekről, hangulati elemekről. Viselkedésével közös játékre inspirál. A színvonalas óvónői bábjáték hatására a gyerekek kedvelt tevékenységévé válik a bábozás. A csoport játékszintje általában is az óvónő viszonyulását tükrözi.

Élmények nyújtásával gazdagítja a játékot. Az együttes játékban az óvónő lehet egyenrangú játéktárs, alárendelt irányított, vagy mintaadó modell is. Mintaadása a gyereket utánzásra készíteti. A gyereket az utánzás mellett a szabályok is segítik az eligazodásban. A szabályok nemcsak a társasjátékokban, hanem a játékeszközökkel való bánásmódban, magában a játékban vagy a szokásrend alakításában is megjelennek.

A gyermeki önállóság a játék szabadságában teljesedik ki, az óvónő ezt tiszteletben tartja, a gyerekek által vállalt szabályokkal együtt. A játékszabadság nélkülözhetetlen elemei a szabályok. Szokássá válásukkal megteremtik a játéktevékenység nyugalmát a teremben és az udvaron.

Az óvónő személyes példájával ösztönzi a szülőket a lakókörnyezetben fellelhető népi játékok gyűjtésére. Alkalmakat teremt a játékok megtanulására, ami feltételezi a felnőtt és a gyerek közös tevékenységét.

Az óvónő tudatosítja a *szülőknél* a játék személyiségfejlesztő hatását.

A játék személyiségfejlesztő hatása

A játékban a gyerek teljes személyisége fejlődik. A játéknak az értelmi képességre gyakorolt hatása jól mutatkozik az érzékszervek működésének pontosabbá válásában. Fejlődik az észlelés, a megfigyelő-képesség, az önkéntes és szándékos figyelem, az emlékezet és felidézés, a képzelet működése, a gondolkodás. A játék közben felmerülő nehézségek leküzdése alakítja a gyermek intellektuális tevékenységét. A szituációk létrehozása megmozgatja a gyerek, alkotó képzeletét, fantáziáját. Fejlődik szellemi aktivitása, beszéd-készsége, problémaérzékenysége, helyzetfelismerő képessége.

A gyerek mozgáskészsége is fejlődik. Újfajta mozgásokat tanul, melyeket a szabadban és a teremben egyaránt gyakorol. Alakul térérzékelése, fejlődik nagymozgása és a szenzomotoros kézügyessége.

A gyerek közel kerül az erkölcsi szokások felismeréséhez, elfogadásához. Formálódik erkölcsi ítéletalkotása, alakul illembeli viselkedése, udvariassága.

Az átélt játékörömök, sikerélmények vagy kudarcok erős érzelmeket váltanak ki. A gyerek tanulja érzelmeinek kezelését. Feszültség-levezető hatása a gyereket oldottá teszi. A siker újra-átélési vágya kitartásra ösztönzi.

A játék felerősíti a szocializálódás folyamatát. A közös játék öröme, az élmény együttes megtapasztalása alakítja a társakhoz való viszonyát. Megjelenik az együttérzés, kibékülés, vigasztalás, kivárás, engesztelés érzése. Kommunikációs kapcsolatteremtő készsége fejlődik. A játékkörnyezet derűs harmóniája, biztonságot adó légköre, áttekinthető rendje ösztönzi a gyereket a játékközelítés betartására. Mindezek hatására alakul a fegyelem, ami nem csupán játékfegyelem.

Egyes játékfajták személyiségformáló hatása

Gyakorlójáték: fejlődik nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos érzékelése, verbális készsége.

Szimbolikus szerepjáték: alakul szocializációs készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarat tulajdonságai, kognitív képességei.

Konstruáló játék: alakul szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak-és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája.

Szabályjáték: fejlődnek kognitív képességei, formálódnak akarat tulajdonságai, szocializációs készsége.

Összegzés

A jó légkörű játékban a néphagyományőrző tevékenységek érzelmi többletükkel a **gyerek** élményeit gazdagítják. A tartalmi gazdagítás kiteljesíti a felszabadult játék személyiségfejlesztő hatását. Ebben a folyamatban a **gyerek** személyisége a legteljesebben fejlődik és fejleszthető.

2. VERSELÉS, MESÉLÉS

Az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában - tájékoztatja a gyermeket a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatairól, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákról.

A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Az irodalom és a néphagyományőrzés

A mondókákat, a meséket régen a szájhagyomány élte. A kisgyermeket születésétől "irodalmi környezet" vette körül. Az altatók, a dúdolók, az ölbe vevők érzelmi biztonságát erősítették. A természettel az emberi környezettel kapcsolatos népköltészeti alkotások végigkísérték a gyerekkort.

A néphagyomány-ápoló óvodai programban a mese, vers, mondóka anyag zömmel a népköltészet tárházából származik. A gyermek érzelmein át épülnek be ízlésvilágába, alapozzák meg "kulturális anyanyelvét".

Az irodalmi nevelés célja, feladata

- A gyerek szívesen hallgassa a mondókát, verset, mesét, váljon az irodalmi élmények érzékeny, aktív befogadjává.
- A változatos irodalmi élmények nyújtásával a vágy felébresztése a könyv, a színház, a múzeum értékei iránt. A későbbiekben így válik a gyermekből lelkes olvasó, színház- és múzeum-látogató, az esztétikai élményekre érzékeny, művelt ember.

Az irodalmi anyag tartalma

Az óvodáskorúak verse elsősorban a **népi mondóka**, melyeknek nagy része mozgással is lejátszható. Ezen mozgásos játékok nagy segítséget nyújtanak a mozgáskoordináció, az egyensúlyérzék fejlesztéséhez, a térérzékeléshez, az egymásra figyeléshez, testünk, érzékszerveink megismeréséhez, a ritmusérzék alakításához. Fontos szerepük van az érintésben, az óvónő-gyermek, gyermek-gyermek közötti érzelmi kötődés megszilárdításában. Játzásuk, gyakorlásuk hozzájárul az óvónő és gyermek közötti intim kapcsolat kialakulásához.

A gyerekeknek a mesehallgatás lelki szükséglet, lehetőleg minden nap hallgassanak **mesét**. A mese a mindennapi valósággal össze nem egyeztethető, amiről szól mesebeli. A mese egyben reális gondolatokat is közöl a gyermekkel. Közli, hogy a világban jelen van a jó és a rossz is. Általa a gyerek etikai világgépet kap.

A néphagyomány-ápoló irodalmi nevelésben nagy szerep jut a mindennapi élet hagyományaihoz, szokásaihoz, a jeles napokhoz, ünnepekhez, a természet jelenségeihez, változásaihoz kapcsolódó mondókáknak, meséknek, találós kérdéseknek, szólásoknak, közmondásoknak és dramatikus népszokásoknak.

A népköltészetten túl klasszikusaink, mai magyar költőink, gyermekek számára írt **versei**, **elbeszélései** is helyet kapnak az irodalmi anyagban. Főleg a gyermekek számára kedvelt

ritmikus, szójátékos, gyermekekről, állatokról szóló, költői képeket tartalmazó, és humoros verseik felhasználása ajánlott. *Fontos* az anyagválogatásban az egyensúly megteremtése.

A versek, mesék ismétlése dramatizálással, bábozással, árnyjátékkal, mimes játékkal történhet. A bábozás lehet a gyermek első “ színházi “ élménye. A kicsiknél még inkább a paraván nélküli, az óvónő játékát közvetlenül érzékelhető módon, a nagyobbaknál már többféle módon történhet. Tanácsos a gyerekek bábozásához a gyerekkéz által mozgatható bábok beszerzése. A bábozás szerepe fontos, mert a báb szóra készítet. A mese, vagy a dramatikus népszokás élménye, a játszásra ösztönző népszokás jelenléte a gyereket spontán dramatikus játékokra készítetik.

Az óvónő a folyamatban

Biztonságot adó légkört teremt, ahol a gyerek bátran kezdeményezi az óvónő, vagy szülő által hallott irodalmi élmény átadását. Az óvónő előadása összhangban van metakommunikációs jelzéseivel, így lesz verselése, mesélése hiteles, a gyerek reprodukív alkotó képzetére ható, fantáziagazdagító.

A drámapedagógiai szemlélet jegyében segíti a gyerek önálló dramatikus és bábos kezdeményezéseit. A rendszeres lehetőségnyújtás, az óvónői megerősítés eljuttatja a gyereket, hogy egyre gazdagabb szókinccsel, egyre magasabb dramatikusjáték szinten adja vissza élményeit. A dramatizálás ahol kell, ott segít. A mese cselekményének eljátszásán van a hangsúly, kerül a szöveg betanítását, hagyja a gyerekeket játszani a fantáziájukkal, a nyelvvel. Figyelmet fordít az irodalmi környezet megteremtésére.

Az óvónő az *irodalmi foglalkozásokat* kötetlen formában szervezi. Épít a gyerekek által kialakított spontán helyzetekre, de kezdeményez maga is. A foglalkozásokat *átgondolt anyagválogatás*, az irodalmi anyag tudatos időrendi ütemezése előzi meg.

Jó, ha az irodalmi élménynyújtásnak *állandó helye* van, ahol a gyerekek által használt mesekönyvek, hangszerek, bábok, dramatikus kellékek helyezhetők el.

Az óvónő találja meg a *mindennapos mesélés* állandó időpontját. (Más szerepet tölt be az elalvás előtti mesélés, felelősségteljes válogatás előzi meg, nem lehet véletlenszerű.) A foglalkozások helye: lehet a csoportszoba meghatározott kuckója, meseszőnyege, sarka. A meséhez erre szükség van, de a ritmikus állatos vagy egyéb mondókázáshoz, verseléshez kiváló terep az udvar, a park, a bokrok alja, udvari babakház, erdő, stb. Mondókázni lehet a hangulatban hozzá kapcsolódó foglalatosságok közben is, ez az óvónő ”napra- és tettekkészségétől” függ.

Az óvónő megteremti a meséléshez szükséges családi, szeretetteljes légkört. A mesemondást és a befogadást nem zavarják külső elterelő ingerek. Az óvónő egész lényé

árasztja azt, amit közvetíteni akar. Szemkontaktust teremt, mesélése hatására a gyerek belső képet alkot. A kötetlen jellegű kezdeményezés, a rendszeresen visszatérő hangulatkeltő elemek (furulyaszó, gyertya, csengő stb.) és a gyermeki várakozást kielégítő irodalmi élmények hatására a gyerekek önként vállalt "kötelező" foglalkozásává, mindennapos igényévé válik.

Az irodalmi nevelés személyiségformáló hatása

Az óvónői beszédminta alapján a befogadás, a gyakorlás által a gyerekek kiejtése csiszolódik, gyarapodik szókészletük. A mechanikus bevésésből fakadó sikerélmény ösztönzően hat a gyerek tanulási folyamatára. Anyanyelve, irodalmi szépérzéke tökéletesedik.

A népmesék, mondókák, az irodalmi művek hallgatása, mondogatása közben erősödik az egymás iránti figyelem, az összetartozás érzése is. Az irodalmi élmény érzelmeket vált ki a gyerekekben. A gyerek átéli a sok pozitív érzelmeket, öröm, boldogság, lelkesedés, csodálkozás, derű mellett a negatív érzéseket, igazságtalanságot, szomorúságot, bánatot is. Az ismétlések, a dramatikus játékok, a bábozások lehetőséget nyújtanak az irodalmi élmény újra átélésére, az önálló fantáziadús alkotásra.

A népi mondókában rejlő ritmikusság képes a gyereket vidámabb, jobb hangulatba emelni, a belső mozgásfeszültségét levezetni, mozgását összerendezettebbé alakítani.

Konfliktuskezelési módjuk, problémamegoldó készségük a népmesei minták hatására alakul. A népmesék cselekménye állásfoglalásra készíti a gyereket, ami erkölcsi érzékük, avagy ítélőképességük alakulását segíti. Az élmények hatására, kötődésük alapozódik a népköltészet értékei iránt.

Összegzés

Az óvodában szerzett esztétikai, irodalmi élmények és a népköltészet érték közvetítő hatásai a fejlődő személyiség irodalomhoz való későbbi viszonyát befolyásolják. *Fontos*, hogy az óvónő, a mindennapokban az irodalom nyújtotta érzelmeket természetes viselkedésmódjával közvetítse: "Ezt a kincset nem lehet médiára, könyvre, kazettára bízni. Véren át és lelken át, tenyérből tenyéren, testtel a testhez érve, zöldellő búzacsíra fölé hajolva vagy épp az ünnepi gyertyát gyújtva csak az együttes élmény során adható át a hagyomány. Itt és most mutasd neki, tedd meg vele, amikor annak a tettnek ideje van." (Gabnai Katalin, 1994.)

3. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, NÉPTÁNC

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömeit. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

A néphagyományörzés és a zene kapcsolata

A mondókák, népi játékok a népdalok, hozzátartoztak az emberek mindennapjaihoz, fennmaradniuk is ezért sikerült. Munkájuk egyhangúságát énekléssel oldották fel, sokszor érzelmeiket, örömeiket, bánatukat is ekképpen fejezték ki. Gyermekeiket éneklésre ringatták a bölcsőben. Minden alkalomnak megvolt a saját dal- és szokásrendszere.

A program erre a néphagyományra építkezve alakítja ki zenei nevelését, juttatja a gyerekeket sajátos élményekhez, teszi gazdagabbá érzelmi, zenei, esztétikai világukat.

A zenei nevelés célja

- Az énekes játékok, a zene megszerettetése, a szép tiszta éneklésre való szoktatás.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének fejlesztése. - Játékos zenei alkotókedvük ösztönzése.
- Az esztétikai, zenei ízlés és a mozgáskultúra formálása.

A zenei nevelés tartalma

A program, zenei anyagát hangsúlyosan alkotják:

- *a népi mondókák, a népi dalos-játékok,*
- *a zenehallgatás dalanyaga* (hangulatokat, érzelmeiket közvetítenek, mintát nyújtanak),
- *az énekes népszokások,*
- *a készségfejlesztés zenei elemei.*

A **mondókák** játékok szerint: ölbe vevős, cirógatók, csiklandozók, tapsoltatók, ujj- és tenyérjátékok, lovagoltatók, csúfolók, kiszámolók, páros fordulók, stb.

A **dalos játékok**: állathívogatók, naphívogatók, esővárók, sípkészítők, játékra hívogatók, leánykérők, kifordulós játékok, ludas játékok, kapus játékok, küzdő játékok, sorjátékok, csúfolók, stb.

A *hangszerekkel* való ismerkedés különleges izgalmat és élményt jelent a gyermekeknek. A mindennapos hangszerhasználat a zenei készségfejlesztésben fontos szerepet játszik.

Láthatatlan szállal köti őket a muzsikához, amelyet az óvónő hangszerének, zenélésének a tisztelete erősít. Lehetőség nyílik a *népi hangszerek* megismerésére, készítésére is. Ilyenek: doromb, hegedű, lopótök dudu, dob, levélsíp, nádsíp, cserépsíp, fűzfa síp, furulya. A gyermekek által önállóan elkészíthető pl.: dióhéj pengető, kukorica hegedű, stb.

A *néptánc* az óvodában a felnőttek táncát jelentheti, amely élménynyújtó a gyermekek számára. A nehéz lépések nem felelnek meg a 3-6-7 éves korú gyermekek mozgásfejlettségének! A gyermekjátékokban előforduló egyszerű táncos mozgások, változatos játékmozdulatok és térformák kényszer nélkül fejlesztik a gyermekek ritmusérzékét, mozgását. Előkészítik a későbbi néptánc tanulást.

A **zenehallgatás** anyaga az óvónő igényes válogatását tükrözi. Az anyagot népdalok és műdalok alkotják, élő előadásmódban.

Az óvodában játszható énekes népszokások

Azok az énekes népszokások fordulhatnak elő az óvodában, amelyek megfelelnek a gyermekek életkori sajátosságainak, kapcsolódnak az évszakok változásaihoz, az évente visszatérő naptári ünnepekhez. Nem a szereplés, hanem a játék öröme, egyedi íze az, ami indokolja ezeknek az énekes népszokásoknak az éltetését. Ilyenek:

Lucázás. A gyerekek kis pohárkába búzát vetnek, hogy majd hazavihessék a család karácsonyi asztalára.

Pásztorjáték. A nagyobb gyerekek pásztorjátéka része lehet az ünnepre való készülődésnek, fokozva ez által a várakozás örömét. Karácsonykor csoportról csoportra vonulnak, énekléssel köszöntik az óvoda gyermekeit, felnőttjeit.

Farsang. Az előkészületekhez hozzátartoznak a télcsúfoló dalok, tréfás mondókák énekelgetése, mondogatása, ami a farsangon folytatódik. Elkészül a "kiszebábu" is, amit a farsangi multság végén elégetnek. Ez a tél elűzését, a tavasz várását jelképezi. Farsang napján a gyermekek jelmezeiket magukra öltve "mulatnak". Az egy-két napon át tartó farsangi játékokat, közös farsangi multság zárja.

Komatálazás. Népszokásból lett gyermekjáték. A “komatálban” finom falatok vannak (pl.: a gyermekekkel közösen sült pogácsából), kóstolót visznek a másik csoportnak, akik viszonzják a kedves figyelmességet. A közös játékkal barátságot kötnek.

Pünkösödölés. A játék a két csoport részvételével lovasversenyes pünkösdi királyválasztásból, vagy a lányok pünkösdjárásából áll. Lehetőség nyílik a különböző ügyességi játékok gyakorlására, a győztes pünkösdi királlyá választására. A lányok “házról-házra” járnak köszöntésüket és jókívánságaikat elmondani. A közöttük legkisebb leányka a pünkösdi királyné, akinek barátnői kendőt tartanak sátorként a feje fölé, közben rózsaszirmokat hintenek szét. Csoportról csoportra vonulnak, a háziaktól a köszöntésért ajándékot kapnak.

Lakodalmas. A játékra általában nyáron kerül sor, de bármikor játszható. A gyerekek az igazi lakodalom eseményeit utánozzák, közben lakodalmi csújjogatókat, névcsúfolókat, stb. kiabálnak, párválasztó, leánykérő, kapus és egyéb dalos játékokat játszanak. Többször adtuk már elő évről évről is a begyakorolt lakodalmas jelenetünket.

A készségfejlesztés zenei elemei

Ide tartoznak a *tiszta, a csengő hangképzés, az egyenletes lüktetés, a dallam- és ritmusmotívum visszaadása, a tempó (gyors, lassú), a dinamika (halk, hangos), a hangmagasság (magas, mély) érzékelése, éneklése és a zenei hangsúlyok kiemelése. A zörejek közül megfigyelhetők a természet hangjai, az emberi-, állati hangok, a hangszerek hangjai és a környezet zörejei.*

Az óvónő a folyamatban

A zenei nevelés megkívánja, hogy az óvónő szeressen, és tisztán tudjon énekelni, rendelkezzen hangszeres tudással. Zenei műveltsége, a zenéhez való viszonya és zenei aktivitása meghatározza a gyerek zenei neveltségi szintjét.

A gyermekkel való ismerkedés során, a személyes kontaktus létrehozásában, az óvodai környezet elfogadtatásában, segítséget nyújt az éneklés. A mindennapos éneklés az óvónő belső igényéből fakad. Kapcsolódhat spontán kialakult játék helyzetekhez, kezdeményezhetik a gyerekek, vagy az óvónő. *Fontos* az óvónő módszertani kulturáltsága és naprakészsége, a dalanyag igényes válogatása. A részvétel önkéntes, a gyerekek maguk döntenek el, hogy aktívan részt vesznek-e benne, vagy csak “hallgatói” és “szemlélői” maradnak.

Az óvónő gyakran énekel népdalokat, amelyek hangulatfokozói lehetnek egy-egy hagyományörző cselekvésnek pl.: tréfás dalok a farsangi készülődésben. Az ünnepvárás és készülődés hangulata énekléssel, zenéléssel, zenehallgatással teljesedik ki.

Az óvónő teret, lehetőséget teremt a gyerek zenei önkifejezőmódjának gyakorlására. A tanult mondókák, dalok, mozgáselemek gyakorlása mellett segíti az egyéni improvizációs megnyilvánulásokat: szövegben, dalban, ritmikus mozgásban.

Lehetőség nyílik egy-egy nagyszülő által őrzött dal megtanulására is.

Zenei nevelés személyiségfejlesztő hatása

Az ölbe vevős, mondókás játékok, a testközelség, az érintés, pozitív érzelmeket ébresztenek, szerepet játszanak az érzelmi kötődés kialakulásában. Az egyszemélyes játékhelyzetből fejlődik ki a gyerekek éneklési kedve. A kiszámolók segítik az igazságos döntésre törekvést és a konfliktusok megelőzését. A küzdő játékok erősítik a fiúk egészséges küzdőszellemét, nemi hovatartozásukat.

A dalos játékok a lányok számára a lányos mozgás és viselkedés szabályait is közvetítik. Mít, hogyan illik egy lánynak, stb. A dramatikus énekes népszokások a felnőttek viselkedési szokásait adják tovább. Mindezek a mozgáskultúrát is gazdagítják.

A zene belső lüktetése, a szabályosan ismétlődő mozdulatok fejlesztik a gyermeki mozgás összerendezettségét, a fegyelmezettséget. A gyerek harmonikus, ritmikus mozgása alakul, ami a tánc alapja.

A hangszeres játék felkelti a gyerekek érdeklődését, rácsodálkozást ébreszt, különleges világot teremt. A zenei nevelés hat a gyerekek érzelmvilágára, esztétikai fogékonyságára. Megalapozza a zenei befogadás képességét, emléknymoi fellelhetők a gyerekek improvizációiban. Az öröm újra átélésre készíti, amit a társakkal együtt szerzett élmény is fokoz.

A zene, mint esztétikum felfedezése, átélése és létrehozása szükségletként épül be a gyermeki személyiségbe.

Néptánc az óvodában

A néptánc sokoldalúan fejleszt. Napjainkban sajnos sok gyermek valamilyen hátránnyal kerül az óvodába, és a „néptánc” lehetőséget nyújt problémás és egészséges gyermeknek egyaránt. Természetesen a néptánc itt nem a klasszikus értelemben vett jelentését hordozza, mi az élő népzeneire történő mozgást szeretnénk megismertetni gyermekeinkkel. Ez az utánzásos tevékenység önmagában örömhordozó elfoglaltság, s ezen felül:

- segít a tanulási zavarok megelőzésében,

- fejleszti a szem-kéz, szem-láb koordinációt
- megelőzheti a magatartás-problémákat
- elősegíti a helyes térbeli tájékozódást, a mozgáskoordináció kialakulását
- fejleszti a figyelmet és a feladattartást, a figyelem minőségét és tartósságát
- több érzékszerv fejlődését segíti az összehangolt munka következtében
- motivációs bázist teremt
- ritmusossága elősegíti a szenzoros integrációt, megelőzi az írás-olvasási nehézségeket
- esztétikai élményt nyújt
- minden tekintetben, összhangban van az alapvető pedagógiai értékekkel
- mozgás és testedzés egyszerre, ami az egészséges életmód része
- oldja a lelki feszültségeket
- közösségi élményt nyújt
- általa egymásra figyelünk
- a gyermekek örömmel fogadják ezt az irányítást az óvónőtől
- mintát nyújt a családi szerepre való felkészülésben, hiszen kirajzolódnak a hagyományos modellek - a fiú-lány kapcsolat-, erősödik a nemi identitás
- viselkedési mintát ad, illemszabályokra tanít
- általa megismerkedhetünk újabb hangszerekkel
- a népi gyermekjátékok alternatívát nyújtanak a számítógépes játékok és a televízió helyett
- az énekek és zene pozitívan hatnak az érzelmeinkre.

Összegzés

A gyerek zenei képességeinek alapozását sokrétű zenei eszközrendszer segíti. Az óvónői igényes válogatás hatására válik a fejlesztés céltudatos eszközévé. A zene érzelmekre hat, élményt nyújt, aminek hatása életre szóló, amit a szülővel való együttlét még meghatározóbbá tesz.

4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán biztosítson teret, lehetőséget. Maga a tevékenység - s ennek öröme - a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek térforma és szín képzeleinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

A néphagyományőrzés és a rajzolás, mintázás, festés, kézimunka kapcsolata

A tárgyi népművészet anyagai, forma-, szín- és díszítő világa ma is követendő modell lehet az alkotó ember számára. A hagyományőrzésben az értékek újrafelhasználásával létrejön a folyamatosság. A vizuális nevelés lehetőségei a hagyományőrző tevékenységek, a népi kismesterségek, a növényi játékeszköz készítek gyakorlása által gazdagodnak.

A vizuális nevelés célja, feladatai

- A gyerekekben formálódjanak a vizuális alkotáshoz, a befogadáshoz szükséges készségek.
- A gyerekek a hagyományos óvodai ábrázolás eszközei és technikái mellett ismerjék meg és használják a régi gyermekkor játékkészítő és a népi kismesterségeket őrző technikáit, eszközeit.
- Alakuljon kézügyességük, vizuális alkotókészségük. és esztétikai igényük a múlt, a jelen értékei iránt. Alapozódják a "művészeti látás" képessége.
- Fontos a környező valóság megfigyelésének, a természeti szépségek észrevételének képességét alakítani.

A vizuális tevékenységek tartalma

Az óvodában használt és ismert tevékenységformák a hagyományőrző díszítő művészet technikáival, művészetőrző formáival bővülnek. A rajz, a festés, a kézimunka mellett megjelennek a népi kismesterségeket őrző elemek is.

Hagyományőrző elemek:

- a népi kismesterségek technikái,

- a jeles napok "jelkép-készítő" technikái.

A kézi munka sorában megjelennek a kézi szövés alapelemei: sodrások, fonások, szövések. A méhviasz, a tojásírókázás mellett, batikolásra is alkalmas. Egy-egy szép hímzett terítő, a színes fonalak hímzés utánzására készítenek. A játékeszköz készítéseket technikáit a gyerekek utánzás után képesek elsajátítani: rongybaba vagy csutkababák, természeteszközök, pl. napraforgósár - lovacska, sátrak, kunyhók, stb.

A jeles napi készülődések során a gyerekek részt vesznek az ünnephez kapcsolódó jelképek közös készítésében. Például az András nap utáni adventi koszorúkészítés, mézeskalács gyúrása, díszítése, Luca búza vetése, farsangi-maszk készítése, húsvéti tojásfa díszítése, májusfa szalagozás, pünkösdi koszorúkészítés, stb.

Ajánlatos a természetes anyagok beszerzése:

- termések: kukorica, makk, gesztenye, csuhé, zöldségek stb.
- növények: nád, sás, gyékény, szalma, vessző stb.
- állati eredetűek: gyapjú, toll, méhviasz, bőr, stb.
- textíliák, fonalak, spárgák, agyag, homok, kavics.

Az óvónő a folyamatban

Személyes hatóerővel rendelkezik, tud gazdálkodni a térrel és az idővel, így az általa ismert ábrázoló tudást hitelesen, utánzásra, alkotásra készítően tudja átadni.

Épít a gyerekek kíváncsiságára, megadja számukra a választás lehetőségét, anyagban, témában, technikában vagy mindháromban. Egyénileg megerősítően nyújt segítséget a gyermek továbbfejlesztése érdekében.

A változatos tevékenységek gyakoroltatása során nem feledkezik el a gyerek rajzában megnyilvánuló jelzések követéséről, nem hagyja, hogy rajzolása sémává merevedjék. A gyerek az ösztönös firkálástól eljut a tudatos rajzolásig. Mozgásfantáziáját hagyja kibontakozni, és segíti fejlődni.

A népi kismesterségek, a tájházak, a népviseletek, a környezet megfigyeltetésével gazdagítja a hagyományos élményanyagot. Gyűjtési alkalmakat szervez a természetes anyagok, termések, termények, állati eredetű anyagok beszerzésére.

Fontos a természetes anyagok, a jó minőségű eszközök és a munkálatokhoz használt védőkötények esztétikus tárolása, amelyek mindig könnyen elérhetők.

Kezdetben megmutatja, majd javasolja, illetve hagyja a gyereket, hogy a kézműves anyagokból játéktevékenységét gazdagító tárgyakat készítsen, anyagokat használjon fel. Az elkészült tárgyakat a gyerekek használják, de készülhet belőlük alkalmi, vagy tanévvégi kiállítás.

Az épület helységein kívül az udvar, a parkok, a rétek adta lehetőségeket is kihasználja, a gyerekek vizuális funkcióit, tevékenységét gazdagítja. Pl.: az őszi erdő színei, az udvaron virágszőnyegszövés.

Az óvónő a foglalkozásokat kötetlen formában szervezi, kezdeményez, de épít a gyerekek természetes érdeklődésére, tevékenységvágyára. A vizuális tevékenységek lehetőségét egész nap biztosítja a gyerekek számára. Az óvónő által kezdeményezett egy-egy tevékenységi forma legalább egy héten keresztül gyakorolható. Ügyel arra, hogy minden gyerek hozzájusson a számára megfelelő illetve szükséges foglalkozáshoz. A gyerekek a vizuális tevékenységet már érkezéskor választhatják, és délután hazamenetelig gyakorolhatják, illetve folytathatják. A hagyományápoló tevékenységformák időrendben kapcsolódnak az "Évkör"-ben bemutatottakhoz, de a gyakorlásra az óvónő ezen időszakon kívül is lehetőséget nyújt. Az óvónői tervszerűség és rugalmasság megteremti az egyensúlyt a játék és a hagyományőrző tevékenységek között.

A vizuális tevékenységek személyiségfejlesztő hatása

A gyerek a vizuális technikák gyakorlása során minden alkalommal átéli az alkotás örömét, a sikerélmény pedig újabb alkotásra motiválja. Formálódik alkotó képzelete, ábrázolókézsége, önkifejezési módja. Az óvónői leleményesség hatására problémamegoldó készsége fejlődik, kezdeményezővé válik, önbizalma erősödik.

A természet és a természetes anyagok sokrétű lehetőséget nyújtanak a manuális tevékenységek gyakorlására, és a finom-motorikus készségek fejlődéséhez, fejlesztéséhez is új terepet szolgáltatnak. Egyben hozzájárulnak a természettel való együttélés folyamatosságához. A természet látványa segíti a vizuális funkciók, azaz a szín, forma, alak észlelés fejlődését.

A változatos cselekvések során a gyerek alkotókészsége, fantáziája csiszolódik, amely hat értelmi képességeinek fejlődésére is. A gyerek képessé válik arra, hogy megfigyeléseit átértelmezze, azokat új kombinációban alkalmazza. Alakul képszerű gondolkodása, fogalomalkotása konkréttá válik. Az elkészült tárgyak, népi játékszerek tovább motiválják tevékenységüket, gazdagítják játékukat, alkotásra képes emberré teszik őket. Közben finom-motorikus készségük fejlődik.

Összegzés

A megerősítő légkörű környezetben a gyerek jókedvvel, szívesen alkot. Nyitottsága, magabiztossága alkotásra készíti. A szülőktől, a nagyszülőktől elerett technikák, fogásmódok ösztönzően hatnak. Tevékenységének, alkotó munkájának eredményei a személyiségének fejlődését tükrözik.

5. MOZGÁS

A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), és testi képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés. Hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához.

Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-, ellenálló képességét és az egyes szervek teljesítőképességét.

Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatását. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását.

A mozgás és a néphagyományőrzés

A népi életmódban az anya és az apa gondoskodott gyermeke ügyességéről, erőnlétéről, az esztétikus, harmonikus mozgás alakításáról. A gyerek mintát kapott a családban, a társaktól, a tágabb közösségtől. Felnőtt korára a játékok, a dramatikus szokások viselkedésmintái mellett, a néptánc mozgáselemeit is magáévá tette. Az emberi testtartás elődeink életében is az egyén meghatározó jellemzője volt.

A mozgás az érés folyamatában a fejlődő gyerek természetes szükséglete. A program sokrétűen elégíti ki a gyerek mozgásigényét. Tudatosan segíti a mozgás és az észlelési funkciók összerendeződését. Hangsúlyt fektet az egyensúlyérzék és a ritmusérzék fejlesztésére, mint minden összerendezett mozgás alapjára. A mozgás nem szűkül le a testnevelési foglalkozások, jelen van az óvodai élet minden területén.

A mozgásfejlesztés célja, feladatai

- A természetes mozgáskészségek fejlesztése, stabilizálása.
- A mozgáselemek beépülésének segítése a természetes mozgások sorába.
- Az egészséges testi fejlesztés, ami a következők szerint tovább tagolható:
  - a testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség) és az ellenálló-képesség alakítása, a szervezet erősítése,
  - differenciált terheléssel az egyensúlyérzék, a ritmusérzék, a motorikus képességek fejlesztése, a testséma és a helyes testtartás alakítása,
  - a térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése,
  - a mozgásműveltség, a mozgáskoordináció fejlesztése, különösen a népi mozgásos és egyéb játékok által,

- rendszeres, aktív mozgáshoz szoktatás, a mozgásszükséglet fenntartása,
- az egészséges életmódra való készségek, jártasságok alapozása,
- tájékozódó, alkalmazkodó képesség, a személyiség akarati tényezőinek, szabálytudat, társra figyelés fejlesztése
- családi szemléletformálás,
- egészségóvás megelőzéssel.

A mozgás tartalma:

- Szabad, spontán mozgás,
- Szervezett testnevelés.

Szabad, spontán mozgás

A mozgást nem kell külön megszerettetni a gyermekkel, mert az állandó belső késztetést érez a mozgásra, örömmel és természetes módon gyakorolja azt.

Az óvodaudvar lehetőséget nyújt a mozgásformák gyakorlására, miáltal a gyerek természetes mozgásigénye sokrétűen kielégül. A mozgásos népi játékok tere is igazában a kinti tér: szembekötődik, labdacica, célba dobások, ugróiskola, kötélhúzás, stb. A gyerekek különböző terepeken gyakorolják a természetes és egyéb mozgásokat: fogó, árokfogó, mászások (fára is) gurulások, bújócskák, futások, járások, labdajátékok. Érdemes kihasználni a szintkülönbségeket (ami az uszódi óvoda udvarán adott is), a fák, bokrok, füves területek, lejtők, árkok adta lehetőségeket. Az óvónő a téli időszakban, jeges játékokat szervez, csúszkálást, szánkózást, hógolyózást, stb.

A mozgásos játékok során is a gyermek választhatja meg játékát, társait. A szabadidőben zajló szervezett mozgásos játékokban a gyerek önként vesz részt. Fontos az egymás testi éptségének megóvása, a balesetmentes helyszínek, eszközök megválasztása.

A szervezett testnevelés tartalmát a természetes emberi mozgások, mint a járás, futás, ugrás, dobás, mászás, kúszás, emelések-hordások, egyensúlyozások, a mozgásos játékok alkotják.

A testnevelés szervezeten két formában van jelen az óvodában:

- ***a mindennapokban*** 15-20 percben, sok játékkal, a testnevelés foglalkozásokon már kipróbált gyakorlatok, mozgásformák beiktatásával, pergő ritmusú, frissítő mozgással, (kötelező jelleggel).
- ***a testnevelés foglalkozásokon, amit*** az óvónő heti egy alkalommal kötelező jelleggel szervez, állandó napokon.

Az óvónő a folyamatban

A mozgásszükséglet kielégítéséhez olyan feltételeket teremt, amelyben a gyerek *mozgásöröme*, aktivitása kiteljesedik.

Az óvónő a játéktevékenység során mozgásos játékokat kezdeményez, vagy a gyerekek spontán kezdeményezését erősíti. Céltudatosan szervezi a népi mozgásos játékokat a teremben, a szabadban. Odafigyel a fiúk küzdőszellemének fejlesztésére, a testséma alakítását kiemelten kezeli. Figyelemmel kíséri a betegségből visszatért gyerekek állapotát, a kisebbek állóképességének, az egyes gyerek terhelhetőségének határait.

Az óvónő, a "gyermek- óvónő-család" együttlétek szervezésével a szabadidő hasznos eltöltésére ösztönöz.

A szervezett testnevelés fejlesztő hatását tudatosan tervezi.

A mindennapos mozgás és a testnevelés foglalkozások szervezése a tornatermekkel rendelkező óvodákban ideális. Hiányában, a szabadban, az átrendezett csoportszobában, illetve a tágas közlekedő térben is szervezhető a foglalkozás. Az uszódi óvoda nem rendelkezik saját tornaszobával, de pár száz méterre annak épületétől, a helyi általános iskola udvarán van egy hatalmas sportcsarnok. Az iskola órarendjével egyeztetve, helyet kapnak itt a sportolni vágyó óvodások is. A dunszentbenedeki óvodában az egyik üressé vált csoportszoba lett kialakítva tornateremmé. Délelőtt, mint tornaterem, délután, pedig mint altató terem van használatban.

A jó hangulatú szervezett testnevelést szolgálja: a körültekintő szervezés, a játékos hangvétel, rövid, érthető utasítások, a kevés várakozási idő, a foglalkozásvezetés pergő üteme. A pozitív megerősítés, az óvónői mozgásminta mutató, a jókedvű mozgás dominál.

A mozgás személyiségfejlesztő hatása

A mozgás kedvezően befolyásolja a gyermek anyagcseréjét, fokozza a teljesítő képességét. Segíti az új mozgásformák kialakulását, begyakorlását, a mozgásszervek fejlődését. Alakítja a mozgásszokásokat, és a játéktudat szintjét.

A mozgásos játékok erősítik az egymásra figyelmet, az együttműködési készséget, leszoktat az önzésről. A szabálytartás az önuralmat erősíti, alakul az egészséges versenyszellem. Fejlődik a gyerek kitartása, koncentráció képessége és állóképessége. A mozgás örömelemény, érzelmi hatásokat vált ki. A vízben való játék erősíti a gyerek edzettségét, bátorságát.

Fejlődik a gyerek érzelmi, szociális és értelmi képessége. Harmonikus mozgása hat gondolkodás-fejlődésére, találékonyságára és kombinatív képességére.

Összegzés

A gyerek mozgásán keresztül ismeri meg a világot. A programban a mozgásfejlesztés tartalma bővül a népi sportjátékok nyújtotta mozgásformákkal. A nap folyamán a gyerek állandó "mozgásban van". A tapasztalatok hiányában még nem látja minden mozgásának a

következményét. A felnőtt az önpróbálkozásnak teret ad, türelemmel kivár, balesetveszély esetén lép közbe.

6. KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE – MATEMATIKA

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti- emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiség szemlélete.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatban és a környezet alakításában.

A környezet és a néphagyományőrzés

Az emberiség régebben szinte még együtt lélegzett környezetével, a legfontosabb törvényszerűségeket a természetből merítette. Tudása nem elvont tények, hanem gyakorlati tapasztalatok és a hozzájuk tapadt szokások, szertartások formájában őrződött meg.

A következő generációk jövője, léte függ attól, hogy milyen szemlélettel, értékrenddel, viselkedéskultúrával rendelkeznek, hogyan viszonyulnak természeti és társadalmi környezetükhöz. Ennek alakítása, megalapozása már kisgyermekkorban megkezdődik.

A program tudatosan épít:

- gyerek életkori jellemzőire,
- a természetben gyökerező tevékenységek, és a néphagyomány-ápoló tevékenységek érzelemfokozó hatásaira.

A külső világ, azaz a környezet megismerése iránti vágy a gyermekben születése pillanatától működik. A gyermeki jellemzők, a rácsodálkozás, az erős közlési vágy, a kommunikációra való nyitottság, az érzelmi fogékonyság a természet szépségeire, az élőlények jelenségeire, a személyes kipróbálási vágy, az állandó tetre kész cselekvőkészség, mind-mind kedvez a tevékenységeken keresztül történő tapasztalatszerzésnek.

A külső világ megismerésére nevelés célja:

- A természeti és a szűkebb lakókörnyezethez való érzelmi viszonyulás alapozása. Az élő és élettelen világ megismertetése, megszerettetése.
- A gyermekben alapozódnak a környezet harmonikus-viselkedéshez és a fenntartható fejlődéshez szükséges készségek, jártasságok.
- Érzelemgazdagítás a természethez kapcsolódó hagyományőrző tevékenységekkel

A külső világ megismerésének tartalma

A külső világ tevékeny megismerésére nevelés folyamata sokrétű, a gyerek minden cselekvését áthatja. A programban a tapintásos ismeretszerzés lehetősége és tartalma bővül. Az óvodai gyakorlatban általánosan feldolgozásra kerülő témák mellett a néphagyomány-ápolás mindennapos, természethez kapcsolódó tevékenységei is megjelennek.

Környezeti nevelés és néphagyomány-ápolás

A gyerek a hagyományos óvodai ismeretanyagot: a családot, az óvodai környezetet, az emberi foglalkozásokat, a közlekedést, az emberi testet, a napszakokat, az évszakokat, az állatokat, a növényeket, stb., egy sajátos hatásrendszerben szerzi meg.

Az ember, a természet, a hagyomány szoros kapcsolatban vannak. Ezt a kapcsolatot a következő tevékenységek őrzik, erősítik:

- az évszakok változásából fakadó időjárás megfigyelő tapasztalatszerzések, egy-egy jeles névnaphoz kapcsolódó természeti jelenségek szokásaival fűszerezve,
- az időjárás változásaiból fakadó, a hagyományos népi életmódot utánozó környezetalakító munkálatok (pl.: palántanevelés, növénygondozás),
- termések, gyógynövények gyűjtése, az óvoda udvarán és környékén, szüretelések családoknál, gazdaságokban befőzések, gyümölcs-szárítások,
- télen a madarakról való gondoskodás,
- jeles napok előtti készülődések,
- a rendszeres környezetmegismerő séták, tájmegismerő kirándulások.

A környező valósággal való ismerkedés során a gyermekek tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. Minden tevékenységükben megjelenik a matematika pl.: játékokban párosítanak: csésze-csészealj, ló-lovas, stb., halmazokat képeznek: baromfiudvar benépesítése, játékválogatás, stb.

Ismerkednek a mennyiségekkel pl.: terítéskor a naposi munka során, társasjátékok játszásakor, stb. Összehasonlító méréseket végeznek pl.: ki ugrott nagyobb, kinek nehezebb a hátizsákja, stb. sorba rendezik egymást, tárgyakat adott tulajdonságok, szabályosságok szerint. A geometria világából tapasztalatokat szereznek síkbeli, térbeli alakzatokról pl.: különféle építések során, papírnírás, puzzle kirakások alkalmával, stb.

A tükörrel való játék során figyelik tükörképük mozgását, utánozzák egymás tükörképét, festékfolttal tükrös (szimmetrikus) alakzatokat hoznak létre. Gyakorolják a térben és síkban történő tájékozódást.

Összegzés

A külső világ megismerési folyamatában a gyerek cselekvéseiben, érzelmeiben keresztül szerzi környezetéből az ismereteket. A néphagyományőrzésből és a természetközelségből fakadó élmények eljuttatják a gyereket a természettel való együttélés harmóniájához és a hagyomány tiszteletéhez.

A néphagyományőrzés és a matematika kapcsolata

Az óvodában folyó hagyományápoló tevékenységek végzése közben, a feldolgozott népszokásokon keresztül, s a környező valósággal való ismerkedés során számtalan sok matematikai tapasztalatot szereznek a gyermekek. Minden tevékenységükben megjelenik a matematika. Pl.: Egy-egy ünnep előtti várakozás, készülődés (még 6 nap van) és maga az esemény telített matematikai információkkal. A manuális tevékenységek: szövés, fonás, gyöngyözés nem oldhatók meg, csak alapos matematikai képességek birtokában. A hagyományokat felidéző mozgásos, dalos játékok, kiolvasók, rigmusok több olyan matematikai kifejezést tartalmaznak, amelyek bővítik matematikai szókincsüket.

A környező valóság fontos jellemzői tehát a formai és mennyiségi viszonyok, melyeket szinte észrevétlenül fedez fel a gyermek. A kíváncsiság, az érdeklődés e kor természetes sajátossága ugyan, mégis a nevelés hatására alakul ki. Fel kell ébreszteni a gyermekekben a felfedezés, a tudás örömét, hiszen ez ösztönzi újabb feladatok megértésére és megoldására.

A matematikai tapasztalatszerzés természetes környezetben a legeredményesebb.

A fejlesztésekbe beleszőhetők pl. a különböző népi gyermekjátékok, mondókák, a népi díszítő-művészet a sorozatalkotásoknál, a jeles napok témái stb.

Az óvónő és a fejlesztő folyamat

Az óvónő akkor beszélhet tudatos fejlesztőfolyamatról, ha gyermekcsoportja matematikai nevelésének tartalmát, fejlesztési lehetőségeit egy egész tanévre terjedően átgondolja, rögzíti. Ehhez ismernie kell mindenekelőtt a korcsoport sajátosságait, konkrét csoportja fejlődési szintjét, a gyermekek gondolkodásának frissességét, rugalmasságát, befogadóképességét, problémaérzékenységét. Ismernie kell a matematikai nevelés-fejlesztés tartalmát, melyet a gyermekek értelmi képességeihez mérten érvényesít.

Az eszközök és a szervezkedések jelenthetnek olyan érdekességet, hogy az egész csoport részt kíván venni a „játékban”, ami egy tartalmas matematikai nevelés lehet. Ez már csoportos tevékenységformává vált. Ha a résztvevők száma kevesebb, akkor mikrocsoportos formában tevékenykednek. Az a fontos, hogy az óvónő kezdeményezése az egyén fejlődését segítse. Kezdeményezhet az óvónő matematikai tevékenységet egy másik foglalkozásban vagy annak folytatásaként. Minden mindennel összefüggésbe hozható. Ebből alakul ki a komplex foglalkozás, ami még eredményesebbé teheti a fejlesztőmunkát.

Az egyéni, önálló tapasztalatszerzés optimális szervezési formája az egyéni foglalkoztatás. Közös feladatot is kaphat azonban két-két gyermek, vagy az egy asztalnál ülők, de ilyenkor fontos, hogy legyenek legalább mozzanatok, amelyekben megoszthatják maguk között a tennivalókat. A közös csoportos tevékenység is helyet kaphat pl. rendezésnél, szétválogatásnál, sorozat készítésénél.

A matematikai nevelés, gondolkodásfejlesztés csak abban az esetben számíthat sikerre, ha a foglalkozási formát az óvodás gyermekek sajátosságaihoz igazítjuk, hagyjuk érvényesülni játékosságukat, cselekvési vágyukat, biztosítjuk azokat a feltételeket, amelyekben ezek létrejöhetnek.

Eszközök

A matematikai tevékenység sokféle eszköz nélkül elképzelhetetlen. Jellemzőik, hogy cselekvésre, gondolkodásra készítetik a gyermeket. Biztosítani kell, hogy minél változatosabb formában szerezzenek a gyermekek tapasztalatokat. Az eszköz lehet tárgy, mozgás, különböző játék, hang, személy, és ezek kapcsolatai.

A már ismert eszközökön kívül a kézműves foglalkozások eszközei pl.: fonalak, gyöngyök, agyagedények, természetes anyagok, termékek, termények kiválóan alkalmasak feladataink elvégzéséhez. Eszközként használhatók a népi játékok, fogócskák, szabály- és képességfejlesztő játékok, feladatlapok is.

Tapasztalatok szerint örömmel foglalkoznak feladatlapokkal a gyermekek, hiszen a megoldás sikere újabb próbálkozásra serkenti őket. A rajzolás, színezés, képek kiegészítése közben fejlődik önállóságuk, konstruáló- és ítélőképességük, térbeli tájékozódó és rendezőképességük, fejlődik finommozgásuk. Mindezek gyakorlása a kudarc nélküli iskolakezdés feltételei.

Összegzés

Ahhoz, hogy a gyermek természetes vágyai, elképzelései szabadon kibontakozhassanak, képességei fejlődhessenek, valamennyi tevékenységében szükséges az óvónő aktív, pozitív jelenléte. Ez a fajta jelenlét azt fejezi ki, hogy céltudatos nevelőmunkával kell irányítani a gyermeki fejlődést, nem a tanítást kell elsődlegesnek tekintenie a matematikai nevelésben, hanem a fejlődés, a tanulás optimális feltételeinek biztosítását.

7. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A néphagyományőrző életmód tevékenységei gazdagítják a gyerek cselekvési lehetőségeit. A természetközelségben a természetes anyagok használata során, a rendszeresen visszatérő munkálatok ráébresztik a gyereket, hogy az emberi élet velejárója egy-egy adott cselekvéssor. A gyerek utánzási vágyából fakad, hogy a környezetében látott felnőtt munkacselekvéseket játékában utánozza. A hiányzó eszköz nem akadály, ezen a másá változtatás vágya átrepíti, a cselekvésben mindenáron ki akarja magát próbálni. A gyerek a gyerekméretű, valóság-hű eszközökkel is "mintha" cselekvést végez, játszik.

Ez a fajta cselekvés, ha rendszerességgel tér vissza, és az egyén, a környezet, a közösség javát szolgálja, munkajellegű tevékenységgé válik. Mozgatója a gyerek aktivitási vágya.

Célok, feladatok:

- A gyerek sajátítsa el azokat a készségeket, jártasságokat, amelyek a társas együttélés fenntartását szolgálják.
- A hagyományőrző tevékenységek gyakorlásán keresztül a munkajellegű tevékenységek megszerettetése, az elvégzett munka megbecsülésére nevelés.
- A munkaerkölcs, felelősségérzet alapozása, kitartásra nevelés: a gyereket eljuttatni a célirányos kötelezettségvállalás befejező mozzanataig.
- A gyermeki kipróbálási vágy sokrétű kielégítése, kezdeményező-készségének formálása.
- Az óvónővel kialakult érzelmi kapcsolat a megerősítés motivációja ösztönzi a gyereket a munkajellegű tevékenységek céltudatos végzésére.

Munkajellegű tevékenységek tartalma

- önkiszolgálás (Lásd: gondozás)
- közösségért végzett tevékenységek.

Munkajellegű, közösségért végzett tevékenységformák: a naposi munka, a mindennapi élettel kapcsolatos állandó- és alkalmyszerű munkák, növény- és kisállat gondozás.

A naposság vállalásában az önkéntesség dominál. A jelkép (kötény) nem csak a megbízást és a feladatvállalást jelzi, hanem vonzóvá is teszi a tevékenységet, amire büszke és örömmel, sikeresen teljesíti azt. A naposi munka tartalmát úgy célszerű alakítani, hogy minél kevesebb időt vegyen el a gyerek játékaiból. A naposi munkát kisebb gyerekek is vállalhatja.

A hagyományőrző cselekvések bővíti a naposi teendőket. Például a kerti szerszámok rendben tartása, a befőzésekhez, a sütésekhez szükséges eszközök előkészítése, öntözések, stb.

A mindennapi élettel kapcsolatos állandó- és alkalmyszerű munkákhoz tartoznak: az udvar- és teremrendezés, a játékjavítás,- tisztítás,- készítés, az egyéni megbízások, az üzenetek teljesítése, az ünnepi készülődés (ajándékkészítés, szobacsinosítás, díszítés), a házimunka jellegű tevékenységek (étkezések utáni seprés, sütés-főzés, ünnepek előtti nagytakarítás, stb.). A növény- és kisállat gondozás munkálatai közben a gyerek megismerkedik egyes munkafolyamatokkal (ültetés, vetés, locsolás, kapálás, etetés, itatás, stb.). Az óvoda udvarán kialakított veteményes-, virágos-, és sziklakert folyamatos munkát igényel ültetéstől-betakarításig, ezért fontos a munkafolyamatok megszervezésénél az “erők” tudatos elosztása. A kisebb gyereket az eszköz, a cselekvés vonzza, míg a nagyobb már tudatosan végzi el feladatát.

Az óvónő a folyamatban

Megismeri az óvodába lépő gyerek önkiszolgálási szintjét. A szülőket ösztönzi, hogy a gyerek otthon is gyakorolja az önkiszolgálás és a családért végezhető munkajellegű tevékenységeket.

Az óvónő munkához való viszonyában példát mutat a gyerekeknek, munkatársainak, a szülőknek. (igényesség, szervezethez, jókedv).

Figyelembe veszi a gyerek fejlettségi szintjét, teherbírását. Az önpróbálkozás mellett a munkafogásokat is megmutatja. A tevékenységek során az adott szituációnak megfelelő beszélgetés ösztönzi a gyereket a felnőttel való közös munkálkodásra, az önállóságra.

Figyelemmel kíséri, hogy a tevékenységek során a kisebb gyerekek önállóságra törekvését a nagyobb gyerekek segítőkészsége ne nyomja el.

Tájház látogatás során a gyerekekkel megismerteti elődeink munkaeszközeit.

A munkajellegű tevékenységek személyiségfejlesztő hatása

Önkiszolgálása során gyakorolja azokat a fogásokat, készségeket, amelyek az egyéb munkajellegű tevékenységek végzésére alkalmassá teszik. Megbecsüli saját és mások munkáját. Kitartása, a megkezdett tevékenység befejezésére való igénye, felelősségtudata alakul. Az együttműködés érzelmi élménye a közösség iránti igényét alapozza. Megtalálja helyét a csoportban, a csoport, a közösség hasznos tagjává válik. A segítségnyújtás igénye alakul. Óvja, védi, gondozza a környezetében lévő növényeket, kisállatokat, alapozódik a másról való gondoskodás igénye.

Összegzés

A néphagyományőrzés munkajellegű tevékenységeinek gyakorlása során a gyerek tapasztalatokat, jártasságokat szerez. Az érzelmi hatások révén feladattudata, önértékelése, önbizalma fejlődik. A közösen végzett munka, erősíti a baráti, az egymást segítő kapcsolatok alakulását. A környezetében lévő felnőttek kedvvel végzett munkája mintául szolgál és egyben meghatározója a későbbi munkához való viszonyának.

8. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

Nevelési koncepciókból fakad, hogy a programunk gyakorlatában a tanulás nem önálló tevékenységformaként jelenik meg. A gyerek, játékba ágyazott, változatos tevékenységek gyakorlása során tanul. Ebben a folyamatban az óvónő az egyes gyerek tanulási képességeinek alakulását követi és segíti.

Az óvodáskorú gyerek életkori sajátosságaiból következik, hogy a gyerek cselekvésein, érzékszervi mozgásos tapintásos észlelésen keresztül tanul. A gyermeki tevékenység motorja a játékkedv, a mozgásigény, az utánpótlási vágy. A környezetében lévő ingerek aktivitásra készítenek, kiváltják a hatékony viselkedés igényét, közben ismereteket szerez, készségei, szokásai gyarapodnak, tanul. Ebben az önkéntelen tanulási helyzetben a 3-7 éves gyerek ismeretei bővíthetők. A gyerek a folyamatban többször átéli, tanulja, mikor, miként figyeljen a környező világra és belső jeleire. Érzékenységgel érdeklődéssel fordul az őt körülvevő környezeti ingerek, hatások felé, tevékeny aktivitását a felnőtt megerősítő, elfogadó viselkedése befolyásolja, ismétlésre készíti. Ebben az életkori szakaszban a gyerek fejlődéséhez, fejlesztéséhez ez az érzelmi fogékonyság szolgál alapul.

A gyermeki tanulás az óvodai élet összetett tevékenységrendszerében jön létre. A program a hagyományos tevékenységformákat a hagyományőrzésből, a természetvédelemből, a családokkal való együttműködésből fakadó tevékenységekkel gazdagítja.

A tanulás célja

- Ismeretek elsajátítása, készségek, jártasságok kialakítása a tevékenységeken keresztül.
- Tudásgyarapítás
- A tanuláshoz KONFUCIUS gondolatát választottuk mottónkul:

„Mondd, és én elfelejtem.

Mutasd meg, és én eszembe vésem.

Hadd, hogy tegyem és én megértem.”

Óvónő a folyamatban

Elfogadó, megerősítő légkört teremt, amelyben a gyerek számára az önkéntelen tanulás lehetősége az egész nap folyamán adott. Pozitív megerősítéssel, dicsérettel ösztönzi a gyereket a kívánt viselkedés elsajátítására. Sikerélményhez juttatja, amelynek motiváló hatására tudatosan épít.

A játékos tapasztalatszerzés lehetőségeit, a kezdeményezett foglalkozásokat a gyerek önkéntelen tanulási sajátosságainak figyelembe vételével, az egyéni fejlettség differenciált figyelembe vételével szervezi.

A hagyományörzés, a természetvédelem változatos tevékenységeit tudatosan használja a spontán, a szervezett és az utánzásos tanulásra. A egyes életkorú csoportok által nyújtott tanulás lehetőségeit célszerűen szervezi, a foglalkozásokat szükség szerint kezdeményezi. A családokkal való együttműködés során a szülőkkel elfogadtatja a gyermeki tanulás sajátosságait.

Összegzés

A program tevékenységrendszerében a tanulás a gyermeki tevékenység velejárója. A "valamit megtanulás" a gyerek részére spontán folyamat, a "valamit megtanítás" az óvónő részéről tudatos, célszerű tevékenység, a tanulási képesség megalapozása.

A gyerek a tevékenységformák gyakorlása során tanul, gyarapodik ismerete. Cselekvés közben, érzelmein át készségeket, jártasságokat szerez, amelyek által fejlődik értelme, intelligenciája. A sajátos fejlesztőhatás az egyes tevékenységformáknál követhető.

IX. ÜNNEPEK – ÜNNEPÉLYEK

Az ünnepek a hagyományok ápolása szempontjából rendkívül fontosak az óvodában, jelentős alkalmak gyermekeink és óvodánk életében. Megerősítik a hagyományokat, a közös élmény erejével fokozzák gyermekeink közösséghez tartozását. Közel hozzák a szűkebb és tágabb környezet eseményeit. Ünnepeinket úgy tervezzük, hogy emelkedjenek ki mindennapi életünkől, de előzményei és emlékei illeszkedjenek gyermekeink természetes életmenetébe.

Nevelési folyamatunk alapritmusát az évszakok változása adja meg. Ezeket a hétköznapi és az ünnepek tagolják. A „holnap öröme” a csoport elé állított távlat, a közös tevékenység gyermekeink fejlődésének serkentője.

A rendszeresen ismétlődő tevékenységek közül némelyik hagyománnyá válhat. A távlatok és a hagyományok rendszeréből kiemelkednek az időről-időre visszatérő, sajátos keretek között lezajló közösségi események: az ünnepek.

Célunk, maradandó élményhez juttatni a gyermekeket, az ünnep hangulatához közel álló mesékkel, történetekkel, vidámságot, mosolyt csalogatni a gyermekek arcára, elmélyíteni, gazdagítani a gyermekek ünnepről alkotott képzeletét. Az évek során kialakult, megszilárdult szokásmódokkal erősítjük az összetartozás érzését és a szülőföldhöz való kötődést.

Óvodai éltünk hagyományos ünnepei

- Mikulás
- Karácsony
- Anyák napja
- Gyermeknap
- Gyermekeink név és születésnapjai
- Évzáró

Néphagyományokhoz kapcsolódó ünnepeink

- Lucázás
- Farsang
- Húsvét

Nemzeti ünnepeink

- Március 15.

Időszakos ünnepeink

- Magyar népmese napja
- Őszi hét (koszorúkészítés, kézműveskedés)
- Idősek napja
- Nyugdíjasok karácsonyi műsor
- Családi nap
- Egészség hét
- Majális

Zöld jeles napok a környezeti nevelésben

- Autómentes világnap /szept. 22./
- Takarítási világnap /szept. 23./
- Állatok világnapja /okt. 04./
- Víz világnapja /márc. 22./
- Föld napja /ápr. 22./
- Madarak fák napja /máj. 10./

Rendezvényeink

- Szüreti felvonulás
- Benedek Péter emléknap
- Terményáldás
- Idősek napja
- Márton nap
- Adventi napok
- Nyíltnapok
- Farsang
- Szent György nap
- Gyermeknap
- Lángos ünnep

Jeles napjaink és a hozzá fűződő népszokások

- Szeptember 01. Egyed napja: szőlőérés ideje, csőszök mentek ki őrízni a szőlőt a tolvajoktól és a madaraktól
- Szeptember 06. Kisasszony napja: fecskehajtó nap /útra kelnek a költöző madarak/

- Szeptember 29. Szent Mihály nap: pásztorünnep /állatok behajtása téli szálláshelyükre/ vásárok, búcsúk tartása / vásáros játékok, barkácsolás őszi terményekből/
- November 01.-02. Mindenszentek, Halottak napja: a halottakra való emlékezés napja, gyertyagyújtás, koszorúkészítés
- November 11. Márton napja: a termény betakarítás záróünnep, lakomák rendezése, tömött liba levágása, időjósok / német nemzetiségi/
- November 25. Katalin napja: Katalin ágrügyeztetés, időjósok, téli munkák ideje, /szövé, fonás/ népi játékok készítése
- December 06. Miklós napja: mikulás napi szokások, ajándékozás, időjósok, téli örömök
- December 13. Luca napja: Luca szék készítése Luca búza ültetése, Luca kalendárium készítése, Luca napi alakoskodások, kotyolás
- Adventi készülődés, /karácsony előtti négy hét/, Adventi koszorúkészítés, Adventi gyertyagyújtás Uszód főterén és mindkét óvodai csoportunkban, Adventi-házikó készítése, betlehemezés, mézeskalács készítés, karácsonyfadíszek készítése, karácsonyfa állítás, karácsonyi ajándékozás,
- Január 01. Újév napja: újévi jókívánságok, köszöntők, rigmusok
- Január 06. Vízkereszt napja: karácsonyi ünnepkör zárása, karácsonyfa szétszedése, háromkirályok –járás, időjósok
- Február: farsangi szokások: jelmezes álarcos alakoskodások, állat alakoskodások, táncmultságok, farsangi köszöntők, viaskodó, versengő, ügyességi játékok, télűző vigasságok
- Március 18-19-21. Sándor, József, Benedek: tavasz kezdete, tavaszköszöntők, időjósok
- Április 01. bolondságok, tréfák, viccelődések napja
- Húsvéti ünnepkör, április hónap: kiszehajtás, Villőzés barkaág gyűjtés, tojásfestés, locsolkodás
- Május 01.: kirándulások, táncos multságok a szabadba, májusfaállítás
- Pünkösdi: Pünkösdi király, ill. királynéválasztás

X. SPECIÁLIS FELADATAINK

➤ **Esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések**

A helyes és szükséges intézkedések alapja a tájékozottság. Minden óvodapedagógus feladata és felelőssége, hogy folyamatos kapcsolatot tartson óvodásaink szüleivel, a gondviselőkkel. A napi találkozások, beszélgetések mellett fontos szerep jut a családlátogatásoknak és szülői értekezleteknek. Normális körülmények között ebben a kommunikációs rendszerben fény derül az intézkedést igénylő problémákra. Fontos a gyermek, napi tevékenységének nyomon követése, a magatartás, viselkedés gyors változásának felismerése, esetleges sérülések észlelése. Figyelmeztető jelzés a társas kapcsolatokban megjelenő helytelen magatartás, viselkedési rendellenesség, a pszichés fejlődészavara. A szülői szervezet, tájékoztató, kapcsolatteremtő szerepe a megelőzésben, a tájékoztatásban és a megoldási módok keresésében egyaránt fontos lehet. Szükség esetén szakembertől kell diagnózist, módszertani útmutatást kérni a szükséges intézkedések, tennivalók megállapításához.

A veszélyeztetett, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, a pszichés fejlődési zavarokkal, egyéb fejlődési rendellenességgel küzdő gyermeknek is joga van egyéni fejlődési sajátosságaihoz igazodó pedagógiai környezethez.

Az óvoda felelőssége, intézkedési kötelezettsége három szinten jelennek meg:

- a gyermek felvétele előtt tájékoztatni kell a szülőt arról, milyen személyi, tárgyi feltételekkel, pedagógiai eszköztárral rendelkezik az intézmény, hol van az egyéni adottságokból eredő hátrányok kiküszöbölésének realitása, esélye.
- az óvoda gyermek egyéni fejlesztési tervéhez igazodó szakszerű ellátási feltételek biztosítása a teljes óvodai nevelés időtartama alatt, különös figyelemmel az iskola-előkészítés feladataira.
- tájékoztatási és intézkedési kötelezettség mindazok felé, akiknek a gyermek sajátos helyzetéből adódóan nyilvántartási és intézkedési kötelezettsége, esélyjavító feltételei vannak, lehetnek.

A fenti feladatokat az intézményvezető és az óvodapedagógusok közösen tervezik, kezdeményezik és intézik. Munkájuk során folyamatosan kapcsolatot tartanak a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat szakembereivel, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokat ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

➤ **Egészségnevelés**

Tekintettel arra, hogy az óvodában az egészséges életmódra nevelésre kiterjedő tartalom az Alapprogram (363/2012. (XII. 17.) keretszabályaiból eredendően kötelező elem, maga az egészségfejlesztéssel kapcsolatos tartalom kiegészítése, annak strukturális szintű átgondolása, összehangolása indokolt a 20/2012. (VIII.31.) EMMI- rendeletben foglalt elvárásokkal.

1. Egészségnevelési programjaink:

a) Egészségvédő alapismeret-bővítő programok:

- Játékos formák a szervezet működésének megfigyelésére (sajátmagán és óvodás társán)
- Ismeret- és tapasztalatszerző gyakorlatok a szervezet fizikai teljesítményéről, az elfáradásról és a pihenésről
- Élelmiszerismertető programok (játékos ételkészítés, elárusítás, vendéglátás).

b) Egészséges életmód-fejlesztő programok

- Személyi higiénés, testápolási program

- A személyi tisztálkodást készséggé fejlesztő játékos program.
- A fertőző betegségek elkerülését célzó szokásalakítás.
- Fogápolási és száj higiénés program

- Egészséges öltözködési program

- Az önálló öltözködés, szokássá alakítása.
- Ruhaviselés, ruhaváltás, karbantartás gyakorlata

- Gyermekbaleset-megelőzési program

- Veszélyhelyzeteket felderítő (megfigyelő) feladatok,
- Otthoni balesethelyzetek felderítése (a szülőkkel).

- A közlekedési szabályok játékos gyakorlása.

- Az óvodai balesetek megelőzésének gyakorlása (a csoportszoba, a tornaterem, a mosdó, az udvar veszélyeinek "feltérképezése")
- Szabadidős mozgásprogramok az óvodai életben.
- Mozgásos játékok bővítése.
- A szabadban való tartózkodás mozgásprogramjai (edző mozgások, udvari játékok, séták, kirándulások egészségvédő programjai).
- Játékos láb- és tartásjavító torna.

c) Környezet higiénés programok

- Az óvoda épületének és környékének higiénéje.
- "Tiszta, rendes ház" követelményének szorgalmazása.
- A foglalkoztató termek, csoportszobák higiénéjének,
  - díszítésének, otthonossá tételének, virágosításának mozgalma.
- Az óvoda udvarának higiénéje, udvari játéklehetőségekkel való felszerelésének mozgalma.
- Az óvoda balesetveszélyeinek kiiktatása (rendszeres ellenőrzése).
- Csoportszoba szépítési, virágosítás mozgalma.
- Növény- és állatgondozás.

d) Óvodai higiénés programok

- Napirend-, életrend alakító programok.
- Játékos gyakorlatok a napirend összeállítására.
- A rendszeres takarítás, rendrakás, kiszolgálás propagálása.
- A délutáni szabadidő programja.
- Növénygondozó, kiszolgáló munka az óvodai csoportokban.
- Sajátos nevelési igényű, speciális gondozást, korrekciót igénylő gyermekek segítő programja:
- Beszédhibások szűrése, logopédiai gondozása.

- Érzékszervi, mozgásszervi fogyatékosok óvodai gondozása.
- Az önálló védőnői tanácsadás igénybevétele.

e) Szülői egészségnevelési programok

- Tömeges rendezvények szülők és gyermekek számára.

- Családi egészségnapok, kirándulás
- Óvodai egészségnapok

- Szülők egészségnevelési tájékoztatása

- Óvodai "nyílt napok"

f) Az egészségügyi dolgozók bekapcsolása az óvodai programba

- Gyermekorvosi és védőnői előadás és tanácsadás a szülői értekezleteken.
- Az orvosi, és (önálló) védőnői tanácsadás szélesítése, szervezetté tétele.

➤ **Gyermekvédelmi feladatok**

A gyermek- és ifjúságvédelem célja a megelőzés. Fel kell tárni azokat a tényeket, okokat, amelyek a gyermekek fejlődését akadályozhatják, veszélyeztethetik.

Az óvodás gyermek családi helyzetét az alábbi adatokkal nyilvántartjuk:

- óvodások száma, ezen belül a veszélyeztetettek száma,
- kiemelt figyelmet igénylő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma,
- három- vagy többgyermekes családban élők száma.

A gyermekek veszélyeztetettségének okai lehetnek:

- rossz családi környezet, egészségügyi hiányosságok,
- rendezetlen lakásviszonyok, hajléktalanság,
- anyagi veszélyeztetettség, munkanélküliség,
- nevelési hibák,
- megromlott családi kapcsolat,
- a gyermeki személyiségben rejlő okok,
- családon kívüli környezet veszélyei,
- a gondviselő váltakozó párkapcsolatai,

- szenvedélybetegségek,
- családon belüli erőszak,
- pszichiátriai kezelés.

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- gyermekvédelmi ismereteit karbantartja, bővíti,
- gondoskodik az egészség- és balesetvédelem biztosításáról,
- szükség esetén családlátogatásokat szervez,
- indokolt esetben hatósági intézkedést kezdeményez,
- kezdeményezi a szükséges támogatásokat,
- kapcsolatot tart a szakszolgálatokkal, egészségügyi és karitatív szervezetekkel:
  - Gyermekjóléti Szolgálat,
  - Gyámügyi Igazgatás,
  - Nevelési Tanácsadó,
  - Óvoda orvosa, védőnője,
  - Pedagógiai szakszolgálatok.

A társadalmi tendenciák azt mutatják, hogy a gyermekek egyre több negatív hatásnak, veszélynek vannak kitéve. Ezért óvodánkban a szociálisan hátrányos körülmények között élő gyermekek problémáira megkülönböztetett figyelmet fordítunk. Törekszünk a veszélyeztetettség megelőzésére, megszüntetésére.

E feladatokat az alábbiakban határozzuk meg:

- a rossz anyagi helyzetben levő, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek segítésének formái:
  - kedvezményes ebéd biztosítása,
- mentálisan sérült gyermekek esetén pszichológus tanácsának kikérése, munkájának igénybevétele,
- a gyermekek jogainak fokozott védelme,
- rendszeres kapcsolattartás a gyermekek szüleivel,
- a veszélyeztetett, illetőleg hátrányos helyzetű gyermekek helyzetének figyelemmel kísérése, családlátogatás.

A fenti feladatok összefogását az intézményvezető és az óvodapedagógusok együttesen végzik, aki folyamatosan kapcsolatot tart a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat szakembereivel, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokat ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

XI. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőtlenül fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,

- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,

- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi. A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni;
- késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg;
- kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

XII. INGYENES és TÉRÍTÉSES SZOLGÁLTATÁSOK

Az étkezés igénybe vételének rendje az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzatában található.

Ingyenesen biztosítjuk:

- logopédiai ellátást
- Nevelési Tanácsadó vizsgálatait és a szükség szerinti terápiás foglalkozásokat
- Sakkoktatást
- Hittan oktatást

Térítéses szolgáltatás (a szülőkkal való egyeztetés, jelentkezés alapján):

- étkezés
- színházlátogatás (alkalmanként)
- angol
- iskolai zenei előadás
- Madarász ovi program
- fényképész

XIII. A PROGRAM BEVÁLÁSÁNAK RENDSZERE

Programunk beválása **folyamatos nyomon követésének célja:**

- erősségek megőrzése
- hiányosságok kiküszöbölése
- lehetőségek kiaknázása

módszerei:

- a gyermekek óvodai életének megfigyelése
- az óvónő önellenőrzése

Munkánk eredményességének legfőbb mutatói:

- A gyermekek jól érzik magukat az óvodában, elfogadják életrendjét, beilleszkednek abba.
- Szeretnek az óvó néni közelében lenni, de egyedül vagy társaikkal is szívesen játszanak.
- Játékuk sokszínű, ötletgazdag. Megszervezése, kivitelezése egyre nagyobb önállóságot mutat.
- Várják, és szívesen hallgatják a mesét, képzelődnek, fantáziálnak.
- Felszabadultan mozognak, mozgásuk egyre ügyesebb.
- Türelmesek egymással, elfogadják egymást.

Az óvónő időnként megvizsgálja, leméri saját munkáját a következő szempontok alapján:

- Minden területen azonosul-e a helyi pedagógiai programban közösen meghatározott célokkal, tartalommal, stílussal?
- Eleget tesz-e a „*ne siess, ne sűrgess, ne aggodalmaskodj*” hármas követelménynek – tud-e várni, kivárni?
- Jól rangsorolta-e tennivalóit?
- Munkája nem csak saját csoportja, hanem az egész óvoda jó megítélését szolgálja-e?

- Hiteles és őszinte-e a szülők előtt?
- Folyamatosan képezi, műveli-e magát; a képzésben szerzett ismereteket alkalmazza-e a nevelőmunkában?

XIV. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

1. A program hatálya

- A helyi pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el és az intézményvezető hagyja jóvá.
- A program határozatlan időre szól.

A felülvizsgálat rendje:

- 4 évente átfogó felülvizsgálat
ideje: március - május
végzi: óvodavezető, óvodapedagógusok
elfogadja: nevelőtestület
- Évente az óvoda vezetője (áprilisban) áttekinti, megvizsgálja: törvényi változások, illetve a működés tapasztalatai alapján szükséges-e a program módosítása
- Rendkívüli felülvizsgálatot, módosítást kezdeményezhet a nevelőtestület – konkrét javaslat írásbeli előterjesztésével.

2. A program nyilvánossága

- A helyi pedagógiai programról az óvodánkba beiratkozó gyermekek szüleit igény esetén előzetesen, majd az előjegyzést követő nyílt napon, illetve legkésőbb az első szülői értekezleten tájékoztatjuk.
- A pedagógiai programról tájékoztatást külső érdeklődőknek az óvoda; az óvodába járó gyermekek szüleinek a vezető és a nevelőtestület tagjai adnak.
- A program – az óvoda többi dokumentumával együtt – óvodavezetői irodában bármikor hozzáférhető. Azt a szülő megbeszélés alapján elolvasásra elviheti.

3. Legitimációs záradék

A módosított Helyi Nevelési Programot az óvoda alkalmazotti közössége megismerte, és a benne foglaltakat magára nézve kötelezőnek tartja.

Dunaszentbenedek, 2017. augusztus 28.

[Handwritten signature]

az Alkalmazotti közösség nevében

A módosított Helyi Nevelési Programot az óvoda Szülői szervezete megismerte, és elfogadta.

Dunaszentbenedeken 2017. augusztus 28-án, Uszódon 2017. szeptember 06-án.

[Handwritten signature]

a Szülői Szervezet nevében

Dunaszentbenedeken

[Handwritten signature]

a Szülői Szervezet nevében

Uszódon

Uszód Község Önkormányzat Képviselőtestülete a Kék-Sziget Óvoda és Szociális Étkeztetés Helyi Nevelési Programját jóváhagyta.

Uszód, 2017. november 16.

[Handwritten signature]

Polgármester

1. sz. melléklet

Felszerelés- és eszközjegyzék

Helyiségeink megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Csoportszoba	2	megfelelő
Tornaszoba	2	megfelelő
Logopédiai foglalkoztató	-	csoportszoba
Egyéni fejlesztő szoba	-	csoportszoba
Játszóudvar	2	megfelelő
Óvodavezetői iroda	2	megfelelő
Óvodavezető-helyettesi iroda	-	-
Gazdasági vezetői iroda	-	-
Nevelőtestületi szoba	2	Uszódon megfelelő Dunaszentbenedeken nincs
Orvosi szoba	-	Uszód: megfelelő Dunaszentbenedek: csoportszoba
Gyermeköltöző	2	megfelelő
Gyermekmosdó, WC	2	megfelelő
Felnőtt öltöző	2	megfelelő
Elkülönítő szoba	2	megfelelő
Melegítőkonyha	1	megfelelő
Tálaló-mosogató, ezen belül étkező	2	megfelelő
Felnőtt mosdó	2	megfelelő
Felnőtt WC	2	megfelelő
Mosléktároló	1	megfelelő
Raktár	2	megfelelő
Szertár	2	megfelelő

A szülők fogadására nincs külön helyiségünk. Azt, hogy éppen melyik helyiségben (pl. vezetői iroda) fogadjuk a szülőket, a szülővel való találkozás célja határozza meg.

Helyiségeink bútorzata és egyéb berendezési tárgyaink

Bútorok megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Óvodai fektető	70	megfelelő
Gyermekszék	70	megfelelő

Gyermekasztal	Gyermeklétszám figyelembe vételével	megfelelő
Fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	Dunaszentbenedeken megfelelő, Uszódon nincs
Szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben	megfelelő
Játéktartó szekrény vagy polc	gyermekcsoportonként 2, sajátos nevelési igényű gyermek esetén további 1	megfelelő
Könyvespolc	csoportonként 1	megfelelő
Élősarok állvány	csoportonként 1	megfelelő
Hőmérő	csoportonként 1	megfelelő
Óvodapedagógusi asztal	csoportonként 1	megfelelő
Felnőtt szék	csoportonként 1	megfelelő
Eszköz-előkészítő asztal	csoportonként 1	megfelelő
Textiltároló szekrény	csoportonként 1	csoportszobán kívül megoldva
Edény- és evőeszköz tároló szekrény	csoportonként 1	konyhán megoldva
Szeméttartó	csoportonként 1	megfelelő

Logopédiai foglalkoztató	Előírás	Tényleges állapot
Tükör	1	megfelelő
Asztal	1	megfelelő
Szék	2	megfelelő
Szőnyeg	1	megfelelő

Tornaszoba	Előírás	Tényleges állapot
Tornapad	2	megfelelő
Tornaszőnyeg	1	megfelelő
Bordásfal	2	Dunaszentbenedeken megfelelő, Uszódon nincs
mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet	1	megfelelő
egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	három gyermek egyidejű foglalkoztatásához	megfelelő

Játszóudvar	Előírás	Tényleges állapot
Kerti asztal	csoportonként 1	Dunaszentbenedeken megfelelő, Uszódon nincs
Kerti pad	csoportonként 2	Dunaszentbenedeken megfelelő, Uszódon nincs
Babaház	csoportonként 1	Dunaszentbenedeken nincs,

		Uszódon megfelelő
Udvari homokozó	csoportonként 1	megfelelő
Takaróháló	homokozóként 1	Dunaszentbenedeken nincs, Uszódon megfelelő
mozgást fejlesztő eszközök		megfelelő
Intézményvezetői iroda – Nevelőtestületi szoba	Előírás	Tényleges állapot
Íróasztal és szék	2-2	megfelelő
Tárgyalóasztal székekkel	2	Uszódon megfelelő, Dunaszentbenedeken helyhiány miatt nem megfelelő
Telefon	2	megfelelő
Fax	2	nincs
Könyvszekrény	2	megfelelő
Iratszekrény	2	megfelelő
Elektronikus adathordozó szekrény	2	Uszódon megfelelő, Dunaszentbenedeken nincs
Számítógép internet hozzáféréssel	2	megfelelő
Számítógép asztal és szék	2-2	Nem speciális, de célnak megfelelő
Fénymásoló	2	megfelelő
Tükör	2	megfelelő
Könyvtári dokumentum	500	Az óvoda-pedagógusok felkészüléséhez.
Orvosi szoba	-	Dunaszentbenedeken csoportban, Uszódon óvodavezetői irodában

Gyermeköltöző	Előírás	Tényleges állapot
Öltözőszekrény	gyermeklétszám figyelembevételével	megfelelő
Öltözőpad	gyermeklétszám figyelembevételével	megfelelő

Gyermekmosdó, WC helyiség	Előírás	Tényleges állapot
Törölközőtartó	gyermeklétszám figyelembevételével	megfelelő
Falitükör	mosdókagylónként 1	megfelelő
Fogmosó-pohár tartó	gyermeklétszám figyelembevételével	megfelelő

TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK

Tisztálkodási és egyéb felszerelések megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Fésű, fogkefe, fogmosó-pohár	gyermekenként 1-1	megfelelő
Ruhakefe, körömkefe, szappanadagoló	mosdókagylónként 1	megfelelő
Fésűtartó	csoportonként 1	megfelelő
Törölköző	felnőtt és gyermeklétszám szerint 3-3	megfelelő
Abrosz	asztalonként 3	megfelelő
Takaró	70	megfelelő
Ágyneműhuzat, lepedő	70	megfelelő

Nevelőmunkát segítő játékaink és egyéb eszközeink

A játékok és játékeszközök megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Játékok, játékeszközök különféle játékformák	csoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	csoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	megfelelő
Ének, zene, énekes játékok eszközei	csoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	megfelelő
Az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	csoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
Értelmi képességeket és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	csoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
Ábrázolótevékenységet fejlesztő (rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka) anyagok, eszközök	csoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	megfelelő
Természeti, emberi, tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	csoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	megfelelő

Munka jellegű tevékenységek eszközei	csopontonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
--------------------------------------	---	-----------

Nevelőmunkát segítő egyéb eszközök	Előírás	Tényleges állapot
Videó	2	Dunaszentbenedeken van, Uszódon nincs
Televízió	2	megfelelő
Magnetofon	4	egyik intézményben is
Diavetítő	2	megfelelő
Vetítővászon	2	megfelelő
Hangszer (óvodapedagógusoknak)	2	megfelelő
Hangszer (gyerekeknek)	csopontonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
Egyéni fejlesztést szolgáló eszközök	csopontonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő

Felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközeink

Az eszközök megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Szennyes-ruha tároló	2	megfelelő
Mosott ruha-tároló	2	megfelelő
Automata mosógép	2	megfelelő
Vasaló	2	megfelelő
Vasalóállvány	2	megfelelő
Szárítóállvány	2	megfelelő
Takarítóeszközök	2	megfelelő
Ásó, kapa, gereblye, locsoló	2-2	megfelelő
Hűtőgép	2	megfelelő
Porszívó	2	megfelelő

Egészség- és munkavédelmi eszközeink

Az eszköz megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Ételminta vételi készlet	2	megfelelő
Mentőláda	2	megfelelő
Gyógyszerszekrény	2	megfelelő
Munkaruha	Törvény alapján	megfelelő
Védőruha	Törvény alapján	megfelelő

Tűzoltó készülék	Törvény alapján	megfelelő
------------------	-----------------	-----------

2. sz. melléklet